

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare

ELISABETA KIRCHMAJER-DONCA

Documentar biobibliografic aniversar

2012

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Petre Dulfu” BAIA MARE
director dr. **TEODOR ARDELEAN**
SERIA PERSONALITĂȚI MARAMUREȘENE – ANIVERSĂRI

Documentar biobibliografic aniversar

realizat în cadrul

Serviciului de Informare Bibliografică și Documentară
de:

ARISTIȚA BORBEI
LIANA POP

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BORBEI, Aristița

Elisabeta Kirchmajer-Donca : documentar biobibliografic aniversar / Aristița Borbei, Liana Pop. – Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2012.

120 p.

ISBN 978-973-1748-36-8

I. Pop Liana

016 : 821.135.1.09 Kirchmajer-Donca, Betty

016 : 929 Kirchmajer-Donca, Betty

Coperta și realizarea grafică: **Alexandru Roman**

Multiplicarea și broșarea: **Adriana Brandlhofer**

Betty Hirschmayer-
Donner

**Elisabeta Kirchmajer Donca,
Primarul slovelor seinene**

Când rostim numele doamnei Elisabeta Kirchmajer-Donca, automat intrăm în rezonanță cu lumea creatorului de stări, așezate în strofe. La baza menirii ei profesionale a stat pasiunea și talentul, cariera de dascăl de limba franceză devenind astfel vocație. Se spune că oamenii, din acest punct de vedere sunt cei mai fericiți, doar cei care ating cariera vocațională. Multitudinea cărților scrise în limba lui Voltaire, traduse de dânsa în limba română, sutele de foști elevi confrunțați cu situația de a se exprima în această limbă, descoperind că o fac cu ușurință, dovedesc performanțele sale. Neastâmpărul creatorului s-a îndreptat și spre proză, raftul din bibliotecile noastre fiind ocupat, an după an, de tot mai multe volume purtând semnătura ei. Am participat cu plăcere la aproape toate lansările lor, fie că au fost la Seini sau la Baia Mare. Mă simt bine să știu că sunt contemporan cu dânsa. Cunososc chiar sentimentul de mândrie, când mă întorc din drumurile mai lungi, impuse de funcția de primar și mă gândesc, după ce trec de indicatorul localității, că pe o stradă liniștită, undeva, lumina este aprinsă peste creație. Am salutat în anul 2006 și onorat cu plăcere, propunerea acordării titlului de „Cetățean de Onoare al localității Seini”, distinsei doamne Betty. De fiecare dată când am stat alături de dânsa, la o masă încărcată cu cărți și florile recunoștinței, și nu puține, în ultimii șapte ani, am asistat la momente culturale profunde. M-am bucurat de elogiile aduse poeziei ce a însoțit-o toată viața, a traducerilor bine primite de cititorii români. Romancieră, traducătoare și poeta Betty Kirchmajer Donca a fost apreciată de cri-

Betty Kirchmajer-Donca - 70

tica literară, drumul spre Uniunea Scriitorilor din România fiind astfel netezit, primind recunoașterea binemeritată. A devenit astfel primul cetățean al urbei cu titlu de membru, un Primar al slovelor seinene. Și dacă rostesc numele dânzei, mai am o bucurie. Este vorba despre puterea exemplului și imboldul pentru întâlnirea cu tiparul. Tot mai mulți scriitori, concețâteni, simt nevoia să își așeze cărțile pe raftul creației literare seinene, mie nerămânând altceva de făcut în acest sens, decât să veghez la trăinicia acestuia.

Zamfir ADOREANU KRAIGER,
Primarul Orașului Seini

Sporuri mari într-o mare lucrare de suflet

Există oameni pentru care, atunci când trebuie să-i descrii, te trezești în fața unor valuri de epitete și comparații, care inundă spațiul de reflexie. E semn de prea-plin în zona inimii, cea care ne dă căldura sufletului, atunci când se instaurează comuniunea.

Așa m-am simțit de câte ori am vrut a glăsui despre Betty Kirchmajer-Donca sau opera Domniei Sale. Raționalitatea se lăsa dominată de admirație. Analiza profundă ceda locul aprecierii spontane.

Nimic rău în asta, mai ales dacă știm ce greu se înfiri-pează în oameni sentimentele de admirație intelectuală. Și, atunci când constăți că ele există, de ce să le refuzi? De ce să îți propui să scrii „rece” despre cineva cu privire la care sufletul se încălzește întotdeauna.

Nici nu mai știu ce mi-a plăcut mai întâi la Doamna Betty! Sobrietatea evocărilor astriste sau curgerea liniștită a cuvintelor puse să stea cuminte în formule poetice? Naturale-

Betty Kirchmajer-Donca - 70

țea traducerilor în și din franceză sau articularea verbelor care fac din limbaj meșteșug frumos?

Nici nu mai știu dacă nu cumva ne-a unit în simțire națională autentică Profesorul! Nici nu mai știu dacă nu cumva o fi de vină Pădurea Eminescu!

Și totuși, risc. Profesorul Gheorghe Pop ne-a fost foarte drag la amândoi și probabil de aici s-au intersectat filoanele de simpatie reciprocă. Iar Domnul Eminescu, pe care îl vedem, și eu și Betty, ca mântuitor al nostru prin Limba noastră cea Română, nu putea decât să vină din istorie, cu vraja cea albă a adierilor peste lucrurile ce stau să se așeze în icoane. Cu toate acestea, sau peste toate acestea cred că a stat mediatorul nostru cultural – Vasile Radu Ghenceanu. Cel care a zidit cetăți nevăzute peste locurile-punte pe care noi nici nu credeam că le putem străbate. Cel care știa să descopere în fiecare acele propensiuni de spirit care să-l facă total compatibil cu ceilalți de aceeași simțire.

Iartă-mă Betty, dacă așa mi-a venit să te laud. Se zice că omul nu este o ființă în primul rând, ci un ghem de relații. Se mai zice că cel mai bine ne vedem prin alții. Dacă azi te văd mai clar ca altădată, după multele izbânzi culturale și literare pe care le-ai avut, probabil că la mijloc a fost acest ghem de relații, din care n-am putut uita nici de Eminescu, nici de Profesor, nici de Vasile Radu Ghenceanu ... În rest, ce univers stăpânești singură și de unde îți chemi harul sunt lucruri prea dumnezeiești ca să am eu curajul să le cercetez!

**La mulți ani! și Sporuri mari în marea lucrare ce o face
prin tine Sufletul românesc!**

Dr. Teodor ARDELEAN

Elisabeta Kirchmajer-Donca, născută la Seini – Maramureș, la începutul deceniului cinci al secolului trecut, se apropie cu pași rezezi de o frumoasă și bogată aniversare, prilej cu care alături și felicitările și urările mele la cele ale apropiaților și colaboratorilor săi, a persoanei, scrisului și prezenței sale civice multilaterale.

Am ajuns să ne cunoaștem din 1996, în cadrul activităților comune desfășurate ca membri ai Astei-culturale, cu sediul central la Sibiu. În cei aproape 20 de ani de atunci am putut asista la o miraculoasă creștere profesională, dar mai ales cultural-literară a colegei noastre, fapt sesizabil „cu ochiul liber” de către oricine îi consultă reperele bio-bibliografice (publicate sistematic la finele ultimelor sale cărți). Se degajă un permanent efort de creație, de neodihnă intelectuală, insomniile rebele fiind și ele „fructificate” pe altarul traducerilor din scriitori francezi contemporani. Câteva din ele au văzut lumina tiparului la edituri ca „Universal Dalsi”, „Dacia” și altele din Baia Mare, în timp ce un set întreg de alte transpuneri își așteaptă rândul la edituri. Această strădanie perseverentă, profesionistă, și-a găsit o primă recunoaștere publică de mare prestigiu prin obținerea premiului „Henry Jacquier”, conferit la 15 iunie 2010 de către Centrul Cultural Francez și de Uniunea Scriitorilor, filiala Cluj-Napoca.

Colega noastră s-a lansat cu succes și în proză. Iar, deja, numeroasele ei volume de poezie, elogiata de critică și premia-te, au ca „punct forte” poezia de dragoste.

Per total – și privind de la înălțimea apropiatei aniversări – se impune atenției felul neslăbit în care Elisabeta Kirchmajer-Donca a știut să se autoconstruiască, devenind și membră a Uniunii Scriitorilor.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Îi urăm din inimă sănătate, mulți ani și neobosită capacitate creatoare!

Prof. univ. dr. Vasile BOZGA, A.S.T.R.A.-București

Betty Kirchmajer-Donca – „Contesa de Seini”

Întâlnirea cu poezia și proza scriitoarei și traducătoarei Betty Kirchmajer-Donca mi-a adus nu numai plăcerea lecturii ci și un noian de amintiri dragi provocate de poezia, proza și traducerile din literatura franceză.

Sunt sigură că scriitoarea omagiată de noi, azi, nu se va supăra dacă voi aduce un pios omagiu celor plecați dintre noi, cărora le datorăm recunoștință.

Scriitorul Victor Iancu afirma în cuvântul pe care îl semnează pe coperta a patra a cărții: „cu romanul *Iubiri Mărturisite*, Betty Kirchmajer-Donca dovedește încă o dată că este o personalitate complexă a nord-vestului transilvan și o emblemă a orașului său natal, Seini. Nu e nici o îndoială că nimeni n-o întrece în notorietate și prestigiu intelectual. Mai bine de 30 de ani s-a întrecut pe sine la catedră ca profesoară de limba franceză și animator cultural”.

Titlul de noblețe i-a fost acordat doamnei Betty Kirchmajer-Donca de către poetul Ion Burnar, care afirmă în prefața volumului doi a romanului *Iubiri mărturisite* că autoarea „este o scriitoare născută și nu făcută... nu sunt mulți autori contemporani, care să îmbine în mod armonios metafora performantă cu discursivitatea epică și în același timp să aibă talentul de a-și transpune gândurile în alte limbi, într-o manieră superioară.”

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Poeta Adela Naghiu subliniază pe coperta a patra a aceluiași roman, pe care o semnează, că pentru scriitoarea Betty Kirchmajer-Donca „dragostea este sacră, dar și un antidot menit să atenueze pecepția timpului, oferind individului o cale spre a se elibera de mecanismul temporalității. Dragostea este și o formă prin care sufletul omului intră în consonanță cu universul.”

La ceas aniversar mă alătur membrilor cenaclului și tuturor celor care o felicită din inimă pe doamna Betty Kirchmajer-Donca, dascăl și vicepreședinte al Cenaclului Scriitorilor din Maramureș, pentru întreaga sa activitate socio-profesională și mai ales pentru cea literară.

La Mulți Ani Contesă! Să ai parte de inspirație, putere de muncă, sănătate, satisfacții și... multă, multă iubire.

Florica BUD,
Președintele Cenaclului Scriitorilor din Maramureș,
Membriu în Consiliul Uniunii Scriitorilor din România

O regăsire pe calea scrisului

Liceul *Mihai Eminescu* din Satu Mare în urmă cu peste 50 de ani...

Clasa noastră era la parter, pe coridorul lung din dreapta, cum intrai pe ușa principală sau cum urcai scările largi, impozante, spre *Sala Festivă*. Eram în clasa a unsprezecea, adolescenți plini de vise și doldora de cele mai năstrușnice aspirații. Scriu aceste rânduri și îmi dau seama că a trecut atâta timp de atunci, de când, împreună cu buna

mea prietenă și colegă de clasă, Elisabeta Donca, cu alți colegi și colege, străbăteam coridoarele lungi și răcoroase sau urcam scările liceului, ca într-un decor de teatru, pe care ai răbdarea să-l desfaci și să-l recompui de câte ori amintirile nu te lasă în pace...

Nu mai știi de câte ori, de-a lungul timpului, mi-au revenit în memorie întâmplări legate de profesori și de colegi, răsfoiam o carte, recitam un vers și, brusc, revedeam în fața ochilor o figură cunoscută din acei ani minunați. Cu toate acestea, despărțirea de foștii colegi, plecarea în alt oraș, preocupările zilnice m-au făcut să uit, adesea, că am fost odată elevă. Într-o zi, în urmă cu câțiva ani, mi-a sunat telefonul mobil. Am răspuns și în urechi am auzit glasul inconfundabil al Elisabetei Donca (Betty). L-am recunoscut, deși nu mai vorbisem cu ea de multă vreme. Mi-a povestit că este profesoară de franceză la Seini, că traduce din literatura franceză, că scrie poezii și că are câteva volume publicate. M-am bucurat să aflu că a pășit pe acest drum, deloc lesnicios, al scrisului. Ne-am revăzut la Cluj, la sediul Filialei Uniunii Scriitorilor, în momentul când și-a depus dosarul de primire în breasla scriitoricească. Știi bine prin ce emoții trece un autor, în așteptarea deciziei juriului de specialitate, până își vede visul împlinit, adică recunoașterea muncii sale de creație artistică. Talentul și seriozitatea sa au fost apreciate pozitiv și iată că Elisabeta Donca, acum Kirchmajer, vechea prietenă Betty, a devenit din nou colega mea. Poetă și traducătoare, apreciată și premiată, ea face parte acum din marea familie a scriitorilor profesioniști. Poezia ei delicată rămâne la fiecare recitare un simbol al deschiderii spre cititor, al dorinței de comunicare. Eul său

Betty Kirchmajer-Donca - 70

poetic este alimentat de o mare sensibilitate, ca și de nevoia de apărare a interiorității care surprinde lirismul vârstei. Poeta se apără de ea însăși, de capcana anilor, prin rafinament scriitoricesc. Elisabeta Donca-Kirchmajer este încă o scriitoare tânără, de la care cititorii așteaptă alte și alte cărți. Vârsta calendaristică nu contează atunci când cea biologică își păstrează profunzimile.

Din partea mea și a tuturor confrăților într-ale scrisului din Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor – LA MULȚI ANI !

**poeta, romanciera și traducătoarea Doina Cetea (Bendorfeanu),
Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor**

Un munte de talent în „contesa de Seini”

Pe Betty Kirchmajer- Donca trebuie întâi de toate să o admiri. Apoi să încerci să îi cunoști pe cât te țin puterile, sensibilitatea și capacitatea de percepție și să te minunezi câtă forță creatoare și putere de muncă sălășluiește într-o femeie minionă. Căci așa este Betty ca persoană fizică. Dar ce femeie, Dumnezeu! Prietenii scriitori din Nord au numit-o cu dragoste și admirație „contesa de Seini”. Și zic eu, ferice de urbea care a fost blagoslovită de Atotputernicul cu o asemenea personalitate model. Fie că s-a prezentat în clasă în fața școlărilor, fie la întâlnirile culturale ale Astei sau la cele caritabile ale Crucii Roșii, Betty s-a impus peste tot.

Am avut regretul de a o cunoaște personal destul de târziu, dar deopotrivă și bucuria de a descoperi o scriitoare

Betty Kirchmajer-Donca - 70

ce dispune de principalele argumente pentru a lăsa posterității o scriitură de calitate. Sensibilitatea literară de excepție și lirică și epică, talent înăscut, originalitate și expresivitate cât cuprinde și multe alte haruri naturale, dublate de o solidă cultură clasică, dar și modernă. Un om de litere fără o solidă informație filologică, dar și filosofică, riscă să rămână un ilustru model de mediocritate. Nu este cazul lui Betty. Ea s-a format în timp, cu răbdare, cu studiu profundat, cu acribie și putere de analiză și pătrundere.

Faptul că este vorbitoare a limbii lui Voltaire și Victor Hugo o avantajează atât ca posibilitate în plus de informare, cât și ca traducătoare perfect avizată. Sub aspect liric a depășit prin ce a scris până acum traseul lăsat de o Magda Isanos sau Maria Cunțan, dar și de contemporanele Ileana Mălăncioiu, Constanța Buzea sau Ana Blandiana. Eul său liric este în același timp diafan, suav, dar și de o profunzime aparte. În proză găsim autoarea dedublată. Stilul confesiv în cele două volume din „Iubiri mărturisite”, în care relatarea alternează persoana întâi cu a treia, asigură și oralitate și eseu analitic convingător. Din traduceri am reținut „Dansul interzis” de Rachel Hausfater Douieb și „Fiul războiului” de Xavier-Lauret Petit. Azi, când Betty Kirchmajer-Donca desenează cu inima al 70- lea cerc din copacul existenței, îi doresc din toată inima: „La mulți ani, sănătate și să termine toate proiectele literare pe care le are cu asupra de măsură”.

Dragomir IGNAT

Oglinda unui vis

Rândurile ce urmează nu au pretenția de a fi o cronică de carte, nici laudatio convențională, așa cum se obișnuiește cu prilejul ceremoniilor aniversare. Referințele la volumul IUBIRI MĂRTURISITE (Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2006) constituie pretextul pentru o temă mai generală de reflexie: relația Bărbat-Femeie, așa cum e filtrată de un text literar, sub semnătura prestigioasei Betty Kirchmajer. Am evitat cu bună știință teritoriul confortabil al elogiului de conjunctură, pentru că valoarea unui om și a creației sale, în speța noastră, artistică, nu poate fi cuprinsă în artificii limbajului ornamental. Și nici nu cred, cunoscând, zic eu, personalitatea protagonistei celebrate, că doamna Betty ar consimți lăuntric la osanale de complezență. Domnia sa e scriitor, iar dorința cea mai ardentă a unui autor este să fie citit și asumat. Aceasta este și ipostaza care mi se potrivește cel mai bine și mie, aceea a unui cititor, să zicem un cititor atent și avizat. Așadar am luat ca reper din IUBIRI MĂRTURISITE un semnal ce ține de onomastica personajelor feminine, semnalul careului L, aș zice eu cu toată simplitatea: LIZ; LUCETTE; LIVIA; LUMINIȚA. Franțuzismele evidente au și ele rostul lor, trimit simbolic personaje feminine la un areal de mondenitate de salon, de urbanitate. Cele patru personaje, distribuite simetric în două perechi sudate prin datul biografic, mai trimit un semnal de natură fonetică, și acesta cu tâlc, pentru un spirit erudit ca acela al autoarei, înzestrată cu o voință auctorială neobosită a configurării detaliului; aliterația cu efectul bine știut al armoniei

imitative. Aliterația specifică ritmului eufonic intern al versificației, prezentă în structura unui roman? De ce nu, atâta vreme cât SECRETUL, MARELE SECRET al unuia din personajele sus amintite, este acela de a fi făurar de versuri. Liz, poeta, își transferă imaginarul ei sensibil asupra celor din jur, amprentează realul prozaic cu haloul visării și contemplației ca mod de a fi. Liz, Lucette, Livia, Luminița, sunt personaje relativ distincte, de sine stătătoare. Accidentalul biografic se produce, pentru Liz, asupra unei statornicii traumatizante, spiritul aspru și insuportabil al unei copilării și adolescențe într-un spațiu cutumiar maramureșean. Lucette, ca determinare socială, este dincolo de tușele romanțioase, o infractoare de drept penal. Noblețea cauzei pentru care premeditează actul de hoție nu este de natură să înduioșeze cititorul. Narratorul autor are însă mare slăbiciune pentru personajul său, o investește pe Lucette cu o noblețe a spiritului și o eleganță prin care abstrage personajul locului comun al delicvenței. Livia, mama adoptivă a Luminiței, trăiește emoțional în exclusivitate aproape prin temerea să nu-i fie luat copilul de mama naturală. Cele patru personaje feminine se intersectează uneori până la contopire, niemi și nimic din ceea ce se întâmplă nu le înstrăinează și nu le desparte, nu le induce o stare conflictuală. Orice se petrece în plan emoțional și narativ, gravitează pentru fiecare personaj feminin și pentru careul L în integralitatea lui, în jurul unuia și același bărbat: misteriosului doctor, doctorul culant, fermecător, generator de drame și de turbulență, cu sau fără voia sa. Simbolul seducției absolute, atemporale, buchetul de trandafiri roșii, vine în completarea recuzitei romantice a eroticii galante, de salon, iar doctorul profesea-

ză arta cavalerismului cu respectul etichetei de bon ton. Doctorul practică o artă a iubirii seducătoare pentru feminitatea vulnerabilă și grațioasă, erorile, fie acelea și cu grave și ireversibile consecințe, se iscă inocent, și își află tot felul de circumstanțe atenuante. Curtoazia elegantă îl absolvă de judecata comună. În rest, bărbații ce populează universul uman din roman, sunt surprinși în esența masculinității grețoase, violente, devoratoare și devorante de patimi și energii. Un gardian libidinos și pervers, dezgustător, bărbații-stihii ale crimei animalice, sexuale, un țăran sălbăticit de suferință, cu umanitatea convertită în natură atavică, primitivă, un tată autoritar și înfricoșător, nu numai prin forța fizică brutală, dar mai ales prin presiunea unor reglementări feroce și imuabile, formează deopotrivă o paradigmă, o paradigmă a barbariei masculine izvorâte dintr-o tradiție abrutizantă. Feminitatea inocentă, vulnerabilă și rafinată se străduiește din răspuțeri să-și cucerească loc în spațiul public și privat. Am zice, la o privire superficială, sau livresc suficientă, că femeile iubirilor secrete și nemărturisite prezente în roman, sunt oarecum desprinse din convenționalismul de pension. Iubiri de domnișoare formate cu lustru de cultură, plimbate, educate în spiritul eleganței vestimentare și al confortului ambiental rafinat. Doamne și domnișoare în așteptarea cavalerului rătăcitor, Liz, Lucette, Livia, Luminița, sunt componente ale uneia și aceleiași feminități gracile în luptă cu ispitirile unor bucurii mai mult sau mai puțin vinovate. Esența lor comună este capacitatea refuzului de acceptare a bărbăției de cavernă, iar dorul lor difuz este acela de a se smulge, cu orice preț de cutumele virilității grobiene.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Betty Kirchmajer propune o configurare a masculinității cu recuzită de împrumut din componentele difuze ale feminității. Bărbatul ideal, chiar dacă în plan real lucrurile se complică până la deznădejde, este un bărbat oarecum efeminat. Frica atavică de masculul autoritar se substituie cu un infinit simțământ al ratării și deșertăciunii. Repetabila povară a relațiilor între un bărbat și o femeie se balansează sisific între iluzie și resemnare. Iar ele, femeile, printr-un pact secret, își mistuie într-o lentoare narcisiacă, înmugurierea și ofilirea feminității răbdătoare.

IUBIRI MĂRTURISITE, îngemănate în cartea romancierii Betty Kirchmajer, sunt iubirile de taină, șoptite în confidențele femeilor în gineceul lor, iubiri imposibile, iubiri de vis. În rest e zgură și cenușă, e viața ca trecere și irosire în oglindă, oglinda unui vis.

Virginia PARASCHIV

Betty, triumhiul harului

Pornesc a scrie un text de încercare despre scriitoarea Betty Kirchmajer-Donca care mi se înfățișează în trei ipostaze: poetă, romancieră și traducătoare. Cu ce să încep? Mă las pradă imaginației și spun că Betty este frumusețea unui har precum steaua în trei colțuri. Principiul numărului trei are pentru Betty liniștea din echilibru dar și tăcerea dătătoare de libertate. Tenacitatea ei este convertită în munca bine făcută. Știe să ne ofere partea frumoasă din lume și ne spune adesea că răul vine de la oameni. Deci ar putea fi alungat din preajmă dacă oamenii sînt buni. Un vis pe care Betty l-a

transformat într-o curajoasă încredere. De aceea toată viața ei literară ne-a dăruit cuvinte alese și gânduri în stare de veghe care ard mai ales noaptea ca focurile pe dealuri. Betty se regăsește în triumghiul harului. Pe un perete de cer este așezat sceptrul creației iluminat. Cu poezia ajunge pe firul Ariadnei la sărutul de rouă. Între timp privește câteva clesidre așezate pe o piramidă a memoriei. Mărturisesc că în multe dintre poemele sale sufletul meu, în căutare de noi orizonturi, se regăsește. Aud parcă într-o formă ondulată pulsul secret al lumii. O poetă cu o exprimare personală, senzuală și feminină, puternică și cristalină. Are o energie lirică care ne poate preface în păsări. Alteori în îngeri ascultători. Ea construiește o lume lirică în care se aud cuvintele suspinând. O poetă a inefabilului înconjurată de un lirism nevindecat. Acroșind proza, Betty și-a construit din Seiniul natal un mic Macondo epic. Romanul „Iubiri mărturisite” este o probă de felul în care ficțiunea se preschimbă în realitate și invers. În locul unde își petrecea veacul Petre (eroul romanului) se răzbună norii, apoi cerul devine albastru, luminos. Ca traducătoare din literatura franceză, mai ales din Rachel Hausfater, se bucură de un meritat prestigiu. Dacă aș aminti doar premiul Henry Jacquier al Centrului Cultural Francez din Cluj și dovada ne duce spre admirația și respectul pentru felul în care cărți importante din Franța sînt oferite cititorului român.

Betty este întruchiparea triumghiului harului: membră a Uniunii Scriitorilor din România (reprezentanța Maramureș), Cetățean de onoare al orașului Seini. Nu știu cum am trecut prin încercarea de a scrie acest text. De acum încolo voi fi mai atent la flori și la fluturi. Să mă pot lăuda ca

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Betty că în Bretagne a văzut cele mai albastre hortensii din viața ei. Numai un scriitor împlinit are privirea și sufletul atât de curate.

Gheorghe PÂRJA

Betty Kirchmajer-Donca își exprimă discret, dar convingător, sentimentele și stările care stau la baza creației sale

Participarea la ședințele Cenaclului literar al Asociației Scriitorilor din Maramureș, găzduit de Biblioteca Județeană „Petru Dulfu” din Baia Mare, păstorită cu generozitate de directorul acesteia, prof. dr. Teodor Ardelean, mi-a dat posibilitatea să-i cunosc mai bine pe membrii acestuia. Urmărind, cu atenție, contribuția la buna desfășurare a ședințelor, am reușit să-mi dau seama de seriozitatea tratării problemelor puse în discuție. Printre membrii care își aduceau contribuția, ședință de ședință, la buna desfășurare a manifestării, am remarcat-o pe Betty Kirchmajer-Donca. La început, i-am propus o colaborare la revista „Citadela”, după care, pentru o cunoaștere mai bună, am realizat un interviu, răspunzându-mi unui tir de întrebări, prilej de a-i cunoaște atât biografia, cât și opera.

Aruncând o privire asupra biografiei, completată cu răspunsurile date la interviul solicitat, mi-am făcut o imagine asupra scriitoarei Betty Kirchmajer-Donca, filolog de formație, scriitoare cu har, reprezentativă pentru viața literară din acest spațiu Nordic, cu peste patru decenii de activitate literară, autore a 18 volume, ce cuprind majoritatea genurilor literare: poezie, proză, pagini de critică și publicistică, traduceri din franceză. La toate acestea, trebuie să remarc, în plus, activitatea de modelatoare de caractere a tinerilor, cărora le-a fost profesoară. Aceste realizări n-au rămas fără urmări: astfel, primi-

rea în rândurile Uniunii Scriitorilor de România a fost o recunoaștere a efortului depus. Nici comunitatea n-a stat pasivă, la premiile dobândite de-a lungul carierei scriitoricești, recompensând-o cu titlul de „*Cetățean de Onoare*” al orașului Seini, spre care: „*Inima mă atrage, aici unde s-au derulat cele mai semnificative evenimente ale copilăriei mele, alături de mama, de tatăl care ne-a părăsit nedrept de timpuriu, de frații mei, față de concitadinii mei, locul unde am descoperit universul: lavița din fața casei, portița, curtea, prima floare uriașă din grădina bunicii, strada, aroma strugurilor, mirosul gutuilor așezate cu grijă de mama pe dulap, serile în care am participat la pușcatul prunelor, la deșfăcatul porumbului, la învârtitul în căldarea cu magiun ...*” - iată mărturisirea de credință a scriitoarei Betty Kirchmajer-Donca față de semenii ei, cărora le este recunoscătoare pentru aprecieri.

Citindu-i volumele, atât pe cele de versuri, cât și pe cele de proză, apreciind efortul depus în traducerile sale din limba lui Voltaire, am rămas plăcut surprins că am în față opera unei scriitoare ajunsă la maturitate, prin acel „*sunet*” descoperit de critici, care „*e fundamental, doar al său*”. Iată modalitatea prin care poeta „*redescoperă și recompune lumea prin cuvinte, glăsuiește cu ea într-un chip personal*”. La începutul celui de-al treilea mileniu, cititorul operei sale poate constata că Betty Kirchmajer-Donca își exprimă discret, dar convingător, sentimentele și stările care stau la baza creației sale.

Betty Kirchmajer-Donca, aflată sub presiunea timpului, ne ia mereu prin surprindere, dându-ne *Replică*, la fiecare *Întâlnire* cu *Întâia zăpadă*. Din când în când, apelează la *Ursitoare*, conștientă că se-ndreaptă *Spre asfințit*, unde o așteaptă *Bunăitatea zeilor*. Eul poetic stă sub *Clepsidre*, deși obsedată de

Betty Kirchmajer-Donca - 70

momentele celor două reprize, „glăsuiește cu ea într-un chip personal”, acele *Iubiri mărturisite*.

Betty Kirchmajer-Donca s-a bucurat de aprecierile cititorilor, dar, mai ales ale criticilor. Regrețați critici și critici în viață au subliniat, fiecare la vremea sa, câte un aspect al operei scriitoarei: Ion Burnar i-a remarcat „*disponibilitatea lirică de-o originalitate aparte*”, V. R. Ghenceanu detectează „*vârsta maturității depline*”, din care poetesa Betty Kirchmajer-Donca „*este o zare de lumină și sensibilitate*” - în sfârșit, prof. univ. dr. Victor Iancu consideră că: „*este o personalitate complexă a nord-vestului transilvan și o emblemă a orașului său natal, Seini.*”

Fizionomia spiritualizată, alături de delicatețea specific feminină, fac din Betty Kirchmajer-Donca o prezență agreabilă, creează de fiecare dată, în jurul ei, bună dispoziție și o atmosferă prietenească - în schimb, nu suportă fățărnicia și ticăloșirea semenilor.

La ceas aniversar, la împlinirea unei vârste rotunde, acum, la schimbarea prefixului, îi doresc, din toată inima, ca visele sale să devină fapte, cu toate că trăim momente de criză financiară, dar mai ales o criză morală și a valorilor. Betty Kirchmajer-Donca e Femeia mereu tânără, deschisă spre Cunoaștere, capabilă oricând să treacă peste aceste momente.

**Aurel POP, redactor șef al revistei Citadela,
membru al Uniunii Scriitorilor din România**

Prezentarea unei doamne : Betty Kirchmajer-Donca

Dr. Teodor Ardelean știe să transforme creatorii de astăzi din Nord în legende ale locului. Îi promovează constant, cu eleganță și profesionalism. I-a venit rândul la „caietul biobibliografic” pe care-l publică Biblioteca „Petre Dulfu” doamnei Elisabeta Kirchmajer-Donca, pe care am avut onoarea de a o citi în urmă cu mai mulți ani, atunci când mi-a solicitat opinia în legătură cu una dintre cărțile dumisale de poezie. De curând, mi-a trimis în format electronic o traducere din limba franceză: „Tragica existență a lui Victor Hugo” de Leon Daudet, care încă își așteaptă editorul. Am aflat că, în 2005, și-a lansat, la Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România, romanul „Drumul de fum”. Încet-încet, în acești ani, în mintea mea s-a conturat portretul unui intelectual complex, dedicat deopotrivă operei sale literare și pedagogice și comunității căreia îi aparține. Bine v-am regăsit, Doamnă!

Ioan Es. POP

Betty Kirchmajer Donca – dascăl cu har la ceas aniversar

O doamnă mignonă cu o privire hotărâtă, foarte puțin preocupată să se pună în lumină favorabilă, dar convinsă că mai are ceva de spus în lumea școlii declară scurt: „vreau să lucrez”. Aceasta a fost prima întâlnire cu B.K.D. la Grup Școlar „George Barițiu” Livada, Satu Mare.

Impresia produsă asupra mea a fost puternică tocmai prin lipsa altor cuvinte care să completeze cererea ei: Totul (de la direcția privirii la ținuta dreaptă și mișcările mâinilor) transmitea forță, experiență, ambiție, siguranță și ceva ce se lasă descoperit doar din când în când, „generozitate, blândețe, fragilitate”.

Am hotărât pe loc că deține acel „ceva” necesar dascălului pentru a întreține elevilor flacăra cunoașterii și a le modela caracterele. De atunci, au trecut patru ani.

În jurnalul său de idei, C. Noica afirmă „totul e trecător. Ce regretabilă vorbă. Firește că e trecător dar întrebarea e: cum trece? cu o împlinire sau fără?”

Răspunsul, pentru anii în care am lucrat împreună, este unul singur: un dascăl complet împlinit profesional care oferă necondiționat colegilor și elevilor săi *experiența și informațiile* acumulate, *rigurozitate și exigență*, în primul rând față de sine și în paralel față de ceilalți, *diplomație* care se apropie de artă în gestionarea situațiilor conflictuale, *drag de carte, cântec, poezie, joc* pentru tinerii pe care îi învață; un câștig profesional pentru comunitatea de profesori ai Grupului Școlar „George Barițiu” Livada, un mentor pentru cadrele didactice aflate la început de drum, un deschizător de drumuri pentru tinerele talente literare descoperite între elevii școlii.

Încet apoi, în pași mici, am întrezărit în spatele unei cortine „trase” de dascălul BKD: traducătorul, poetul, prozatorul, Betty Kirchmajer Donca, adică: *omul de cultură*: membră a Uniunii Scriitorilor, autoare a 18 volume în care regăsim proză, poezie, critică literară, publicistică, traduceri

Betty Kirchmajer-Donca - 70

din limba franceză, autor de manuale: „esență tare în sticlură mignonă.”

Am constatat că în intervențiile de specialitate, scriitoarea Betty Kirchmajer Donca aduce în lumină, în lucrările sale și orașul natal, Seini, cu istoria și activitatea sa culturală. Recunoașterea din partea comunității a venit atunci când în anul 2006 este declarată Cetățean de Onoare al orașului Seini. Orașul păstrează în sine urmele îngemănate ale patriotismului generalului militar, iubitor de poezie, generalul Georgescu Pavel Ioan zis Pion, care a lăsat peste timp singurul monument viu închinat lui Eminescu, pe dealul Comja.

Citind scrierile ei am sentimentul că Betty Kirchmajer Donca își exprimă convingător sentimentele și stările care stau la baza creației sale: respect pentru eroii neamului, revoltă față de ororile războiului, dar, în final, respect pentru viață, dorința de cunoaștere.

„Sunt doar o pagină albă” (poezia Imagine ireală). Într-un final cunoașterea experiențială nu este considerată de autoare ca fiind suficientă, completă în afara interacțiunii cu conceptul: „Tu, ești un cuvânt”. Permanentă întrepătrundere a experienței cu rațiunea, îmbrăcarea experiențelor, a realității în ambalaje conceptuale adecvate propriilor trăiri e acel element considerat de critici „fundamental doar al său”.

Prin acest ochi magic Betty Kirchmajer Donca ne propune să urmărim lumea. Cu hotărâre afirm că elevii pe care îi coordonează, îi urmează acest îndemn. Dovadă vie, premiile luate de elevi la lansarea tinerilor talente în cadrul

Betty Kirchmajer-Donca - 70

manifestărilor literare județene cu participarea poezilor sătmăreni.

Dascălul și omul Betty Kirchmajer Donca, deosebit de exigent în situații formale, este o prezență spirituală, agreabilă, tonifiantă în prezența prietenilor. Prin activitățile propuse în colaborare cu Centrul Cultural Francez, a făcut cunoscute activitățile derulate cu elevii Grupului Școlar „George Barițiu” pentru promovarea francofoniei.

Parteneriatul Grupului Școlar „George Barițiu” cu ONG „La plume et l’encrier”, coordonat de domnul Maurice Riou, a dus la completarea fondului de carte școlară de limba franceză de la CDI, Livada, la asigurarea manualelor adecvate de limba franceză pentru elevii școlii și la instituirea premiului Riou pentru limba franceză. La toate aceste activități d-na prof. Betty Kirchmajer Donca a fost parte activă .

Închizând cercul considerațiilor făcute aici, revenim la C. Noica, parafrazându-l: **este important să știm că a trecut timpul cu împliniri.**

La Mulți Ani! Betty Kirchmajer Donca, pentru școala noastră ești o „ÎMPLINIRE”.

Prof. Monica POPESCU,
director la Grup Școlar „George Barițiu” Livada, jud. Satu Mare

În urmă cu aproape 20 de ani când am cunoscut-o, Elisabeta Kirchmajer era profesoară de Limba Franceză la o școală din Seini.

Am început atunci o rodnică colaborare la revista Tribuna învățământului unde eram redactor. Scria despre

Betty Kirchmajer-Donca - 70

munca sa la catedră, despre oamenii Maramureșului și tradițiile lor străvechi cu pasiune, cu pricepere. Era implicată și dăruită cu toată ființa, în tot ce făcea.

N-aș fi bănuțit atunci că profesia și vocația sa de dascăl erau dublate de talentul și vocația de sensibil poet și scriitor. De-a lungul anilor care au trecut Elisabeta Kirchmajer și le-a dovedit din plin. A scris și publicat numeroase volume de poezie, de proză, traduceri din literatura franceză. A intrat cu depline drepturi în lumea creatorilor de artă, a cioplitorilor de cuvânt. Este răsplătită de cititor, de concetățenii săi, de critici literari cu meritoase aprecieri. Între acestea se adaugă și rândurile pe care le scriu și eu cu prilej aniversar, ca omagiu pentru tot ceea ce a scris și a făcut, cu urarea de a continua, pe mai departe, ani mulți.

Monica ROBEA,
fost redactor la Tribuna învățământului din București

Elisabeta Kirchmajer Donca și Bagheta Magică a Zânei Triumfului

Într-un secol dedicat vitezei, totul este în schimbare. Iuțea schimbării de mentalitate, al sistemului de apreciere al valorilor, te îndreptățește să îți pui întrebarea: unde îți mai poți descărca bagajul cu acumulările trecerii tale prin viață? Care este modalitatea de a transmite strigătul percepțiilor tale asupra celor văzute, simțite, ascultate? Este poate dorința oricărui creator de ceva, cel care știe de unde și cum a plecat și în primul rând cu ce a pășit înzestrat pe potecile vieții. Este

dictat de Viață să mai fie, așa cum a fost de când omul a devenit om, cei care au sensibilitatea aparte, puterea lăuntrică, tot aparte, să transmită lumii considerațiile lor. Creațiile lor, așternute pe albul colii de hârtie, înveșmântate în culoare, sau cântate, sculpturi triumfătoare în lupta cu timpul, multitudini de maniere speciale de exprimare, sunt menite să ajungă în continuare parte integrantă în manualul de istorie al așezărilor umane. Orice om poartă în gene începuturile creației, dar nu toți își dau seama de acest lucru. Mulți renunță la exploatarea acesteia, alții nu o duc până la maxim.

Reușești să te definești, să îți descoperi propria identitate, resursele și limitele tale, rădăcinile prin care te hrănești spiritual, luând contact cu creațiile făuritorilor de arte. Vorbim, așadar despre cultură, locul unde se așează răspunsurile. Apropiindu-ne mai în detaliu, de cultura seineană, ne întâlnim cu scriitoarea Betty Kirchmajer Donca. O percepem aici, chiar dacă a depășit granițele ei. Ne ajută hotărârea ei irevocabilă de a rămâne aproape de rădăcinile ei, iubind locul, contopindu-se cu fiecare colină, șoaptă de brazi, unduire de apă curgătoare. Vorbim despre micuța Doamnă, devenită atât de mare prin descoperirea Baghetei Magice. Undeva prin podul casei, fetiță aleasă de Destin, din cei șase ai familiei alcătuită din Vasile și Elisabeta Donca, a găsit acea baghetă plină de strălucire. Fiind prea mică, s-a hotărât să o ascundă, să fie numai a ei, până va afla cu adevărat ce va putea face cu ea. Fetița a crescut, bagheta chiar dacă era ascunsă, tot a reușit să o îndrume spre școli, spre cunoaștere. Adolescența o parcurge între orele de studiu, de inițiere muzicală, chiar și sport, îndrumată de dascăli de elită. Au urmat pașii firești de viață, obținând dreptul la o catedră de predare, de a-și făuri alături de omul ales cu care să își petreacă viața, cuibul de unde să poată zbura

spre cele cotidiene. Iubind copii, s-a bucurat de nașterea unui băiat și o fată, veghind asupra educației lor. Același lucru a îndemnat-o să facă vocație din cariera sa de dascăl. Au fost ani, în care, poate a uitat cu totul de comoara ei ascunsă.

Implicările de dascăl au îndreptat-o spre publicări de studii, referate, regăsindu-se în diverse ipostaze de organizator, îndrumător și conducător în viața culturală a urbei natale și nu numai. Pare să fie o viață obișnuită, a unui profesor activ. Dar nu este așa. De fiecare dată când am avut bucuria întâlnirilor stabilite sau ocazionale și am depănat amintiri, gândurile mele s-au oprit la această perioadă, pe care o simțeam ca un vulcan, gata să erupă, anii în care s-a pregătit pentru Marea Întâlnire, în care a simțit doar un neastâmpăr. Drumurile Europene, maturitatea biologică și a experiențelor, a trăirilor în preajma intelectualilor întâlniți, a pregătit momentul special. Antoine de Saint-Exupery spunea odată: „A crea corabia nu înseamnă nici pe departe a țese pânzele, a făuri piroanele, a citi stelele, ci a afla gustul mării, care e unul și în lumina căruia nimic nu mai este contradictoriu, ci o contopire în aceeași dragoste”. Elisabeta Kirchmajer hotărâtă, a deschis lada amintirilor, scoțând la lumină Bagheta Magică. A însemnat momentul în care strofele pline de viață și culoare au țâșnit pur și simplu, semnalând din primele versuri, apariția unui scriitor profund, hotărât și tenace. Viața autoarei a intrat pe un alt drum, ostenitor, frumos, cu o desfășurare în care energia ei te copleșește. „Literatura, ca orice artă, descoperă viața”, spunea Ion Agârbiceanu. Am asistat la o multitudine de dezvăluiri de vieți, a ei, a altora, destine, emoții, sau alte evenimente, încât de multe ori m-am aflat în situația de a pierde ordinea lor. Deseori am așteptat revenirea scriitoarei din drumurile ei la București, poate Cluj, ori la „Astra” la

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Sibiu, din țările apusene, pentru a reșeza informațiile la locul lor. Au mai fost și situații în care, oprită la o intersecție, cu autoturismul cu care face de multe ori casă bună, în drum spre una din direcțiile ei, apuca să îmi spună: „îmi ies două, în toamnă, alta”. Nu reușeam să întreb dacă este poezie, roman sau traducere... Dar știam că vom prinde un răgaz, o clipă, în care să îmi destăinuie ce se întâmplă. Am căutat printre notările mele, entuziasmul și credința Ioanei Drăgan referitoare la literatură: „Literatura este o minune, o lume virtuală pe care dacă ești înzestrat poți s-o transformi în realitate, poți s-o faci palpabilă, poate să devină dublul tău, inima ta care bate cu ecou în cititorul acela ipotetic pentru care scrii, (traduci, ș.a.), căruia încerci să-i oferi o altă lume mai reală și mai frumoasă decât cea adevărată. Pentru mine literatura este fericirea, așa arată fericirea..., îmi spun cu spaima că oricând poate să dispară dacă nu mai cred cu tărie în lucrul acesta. Sunt fericită că, printr-un complex necunoscut de date ale destinului meu, am ajuns să scriu și o fac cu responsabilitate și cu recunoștință”. Găsesc similitudini de sentimente și la scriitoarea Betty Kirchmajer Donca. Trebuie să mărturisesc, cunosc o relație profesională constructivă, plăcută, cu dânsa, așezându-ne deseori alături, în derularea vreunui proiect cultural, o lansare, prezentare sau pur și simplu întâlniri cu seinenii, pentru a putea spune despre Bagheta Magică a scriitoarei.

Dan SKORKA

A. REPERE BIOGRAFICE

Poeta, traducătoarea și romanciera **Elisabeta Kirchmajer-Donca** s-a născut la data de **4 august 1942** în localitatea Seini, județul Maramureș, din părinții Vasile și Elisabeta Donca. Pseudonim literar: **Betty Kirchmajer-Donca**.

Familia: **Kirchmajer Francisc** (profesor de istorie-geografie), fiica **Elisabeta Claudia** (cosmetician), fiul **Francisc** (farmacist), nepoții: **Charlotte-Minela** (studentă la Fac. de Medicină, anul V), **Alfred** (student anul III la Fac. de Tehnică Dentară) și **Ingrid** cu **Kriszta** (eleva).

Studii:

- Clasele I-III la Școala nr. 2 Baia Mare;
- Clasele IV-VII la Școala Generală nr. 1 Seini (diriginte Mihai Bălaj);
- Liceul „Mihai Eminescu” Satu Mare;
- Institutul Pedagogic de 3 ani Baia Mare, specialitatea Limba și literatura română;
- Universitatea București, Facultatea de Filologie, specialitatea română-franceză.

Activitate profesională:

1962-1963 – învățătoare în localitatea Ciocaia (Bihor);

1963-1964 – profesor suplinitor la Școala generală din Viile Apei;

1964-1969 – învățătoare în Săbișa;

1969-1999 – Profesoară de franceză la Școala cu clasele I-VIII Seini.

Activitate publicistică:

A colaborat la: Tribuna învățământului (București), Studii și articole (Baia Mare), Graiul Maramureșului, Glasul Maramureșului, Nord Literar (Baia Mare), Planeta copiilor, Copii pentru copii, copiii păcii, Școala maramureșeană, Citadela (Satu Mare).

La Centrul de Afaceri RO-UA Seini, în cadrul „Zilelor orașului Seini”, a avut loc prezentarea de carte intitulată „Pagini de carte de ieri, de azi, de mâine...” având-o ca protagonistă pe scriitoarea Betty Kirchmajer-Donca (9 iulie 2011).

PREZENTARE DE CĂRȚI

Betty Kirchmajer-Donca

*Mi-a dăruit marele zeu
într-un bol de lut, un... ceva
insipid, inodor, incolor
un infinit crepuscular
fără lungime ori lățime
să-l drămuiesc cu grijă
Până la capătul vieții...
Ating pudic olul de lut
dar ce să drămuiesc?
vin din nou să vă întreb
pe voi ce-ați călătorit
pe vijelii și prin vâltori peste,
prin și pe sub nori
prea sus... și prea adânc
t i m p u l ...cum să-l cumpănesc?*

Seini, 9 iulie 2011

**” ZILELE ORAȘULUI SEINI”
CASA ORĂȘENEASCĂ DE CULTURĂ SEINI
BIBLIOTECA ORAȘULUI SEINI**

organizează

sămbătă, 9 iulie 2011, ora 18,00
la Centrul de Afaceri RO-UA

PREZENTARE DE CĂRȚI

Betty Kirchmajer-Donca

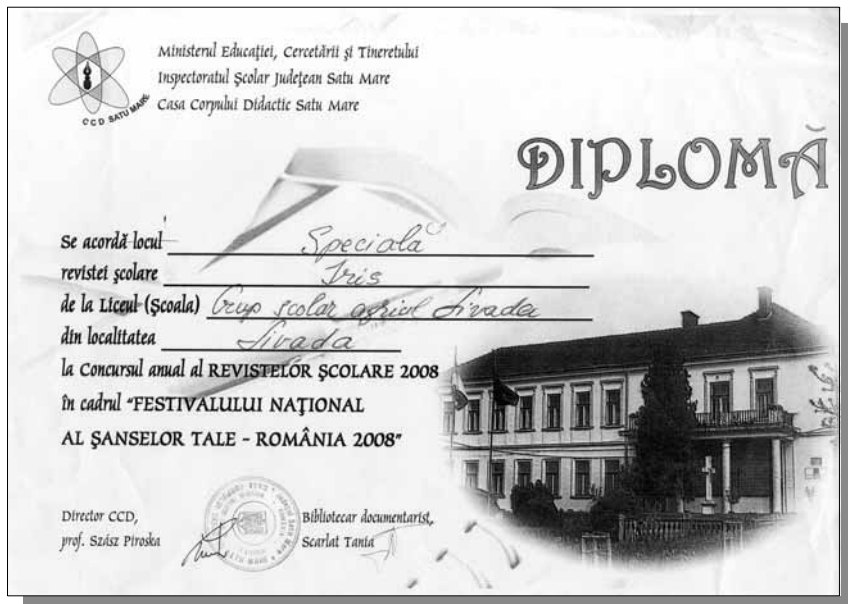
„Pagini de carte de ieri, de azi, de mâine...”

Scritoarea franceza RACHEL HAUSFATER, alături de traducătoarea ei in limba română la întâlnirea cu publicul clujean.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Este coordonatoarea revistei *Iris* : revista Grupului Școlar Agricol Livada, căreia i-a fost acordată o Diplomă specială din partea Inspectoratului Județean Satu-Mare la Concursul anual al Revistelor Școlare 2008, în cadrul „Festivalului Național al Șanselor Tale

le”.

Afilieri profesională:

- Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România;
- Vicepreședintă a Cenaclului Scriitorilor Baia Mare;
- Președintă a subfilialei Asociațiunii Transilvane de Literatură și Cultură a Poporului Român – ASTRA din Seini;
- Președintă „Crucea Roșie” Seini.

Participări la congrese, târguri, adunări generale:

Adunarea Generală a CENTRUM-ului București;

Stimulare elevilor prin verificarea pe grupe de elevi la limba și literatură română la A VI-a Sesiune județeană de referate și comunicări (Seini, 1974);

Anul 1877 oglindit în literatură la Sesiunea omagială de referate și comunicări a cadrelor didactice închinată Centenarului Independenței a 70 de ani de la istorica Răscoală din 1907 (Seini, 1977);

A VIII-a Sesiune de comunicări metodico-științifice a cadrelor didactice cu tema **Integrarea învățământului cu cercetarea, producția și viața social-politică;**

Eternitatea eminesciană prin monumentul viu de pe Dealul Comja din Seini la Aniversarea celei de a 100-a Adunare Generală ASTRA-Dej, unde i s-a acordat Diploma și placheta memorială (2004);

Târgul Internațional de Carte (București, iunie 2005), cu romanul **Drumul de fum;**

Al II-lea Congres Cultural al ASTRA (Sibiu, 18-21 august 2005);

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Congresul Internațional „Identitatea culturală a tuturor românilor”, ediția a XIV-a ASTRA ROMÂNĂ (Timișoara, 14-17 octombrie 2005);

Concursul literar Amelie Murat, pentru Premiul francofon de poezie (Clermont-Ferrand – Franța, 2005);

Târgul Internațional de Carte „Bookfest” (București, iunie 2006), cu traducerea **Noi basme cu zâne** de Contesa de Segur.

Diplome, premii literare și distincții:

Premiul **Henri Jacquier** oferit de Centrul Cultural Francez și Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Cluj, pentru traducerea Rachel Hausfater-Douieb, *Dansul interzis*, Editura Cromatica, Baia Mare ;

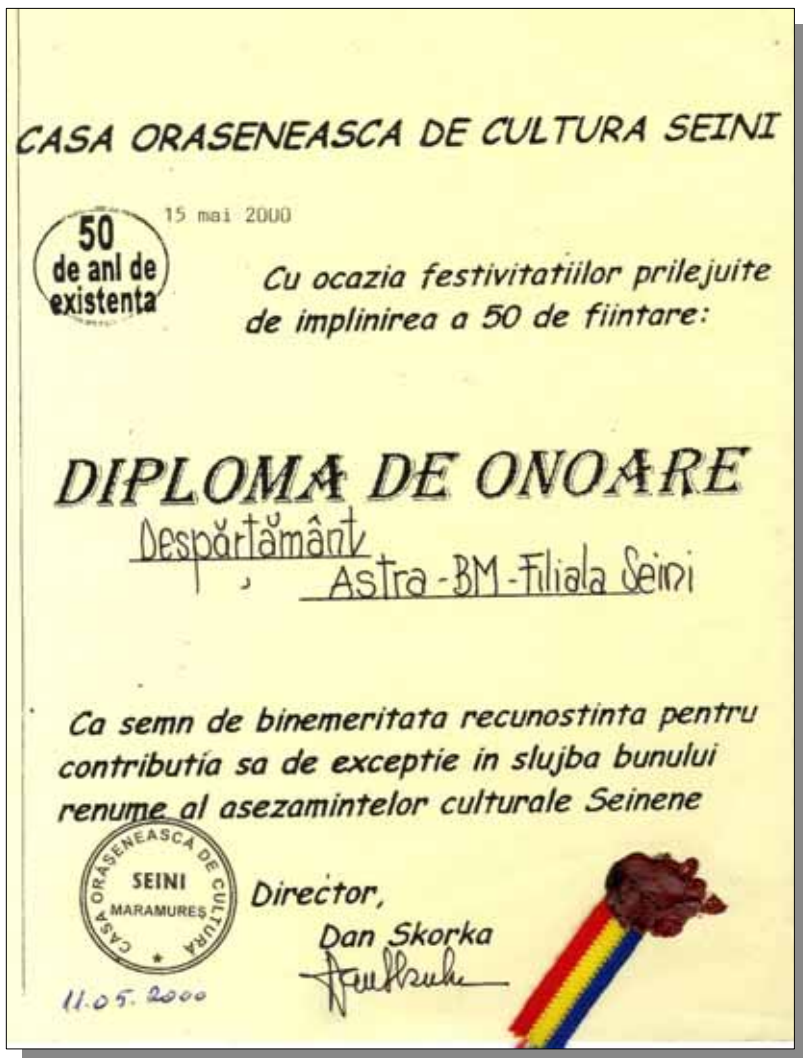
Betty Kirchmajer-Donca - 70

1998, iun. – Diplomă de participare la Seminarul Național **Copiii și secolul XXI**, Baia Mare;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2000, mai – Diploma de onoare acordată de Casa Orășenească de Cultură Seini, prin directorul Dan Skorka, „ca semn de binemeritată recunoștință pentru contribuția sa de excepție în slujba bunului renume al așezămintelor culturale seinene”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2001, iul. – Titlu de **Membru de Onoare** acordat de Societatea Națională de Cruce Roșie „în semn de adâncă recunoștință pentru serviciile aduse cauzei nobile a umanismului, pentru slujirea cu devotament a Misiunii fundamentale a Crucii Roșii Române”;

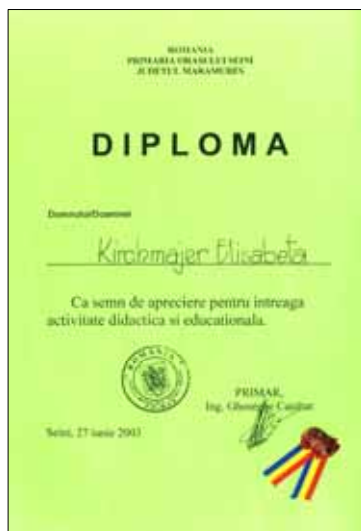

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2002, aug. – Diplomă aniversară acordată de Asociația Scriitorilor Baia Mare „cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani în semn de prețuire a creației sale literare”;

2003, iun. – Diplomă acordată de Primăria orașului Seini „ca semn de apreciere pentru întreaga activitate didactică și educațională”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2005 – Diplomă aniversară acordată de Cenaclul Scriitorilor din Maramureș „pentru valoarea textelor citite sau comentate în cadrul Cenaclului, pentru sprijinirea și promovarea unor fapte autentice de cultură în Maramureș”;

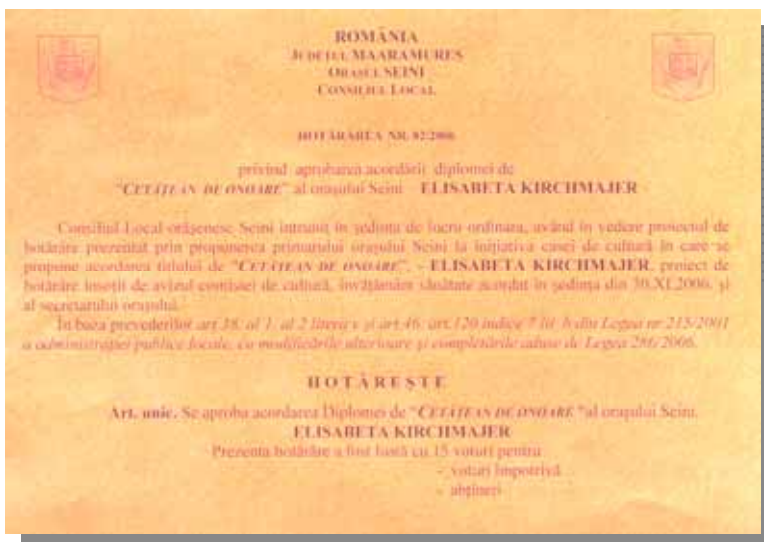

2005, iul. – Diplomă de excelență acordată de Primăria orașului Seini „ca semn de binemeritată recunoștință pentru contribuția sa de excepție în slujba bunului renume al urbei noastre și prețuirea valorilor literare, în urma realizărilor de excepție în poezie și promovarea literaturii franceze”;

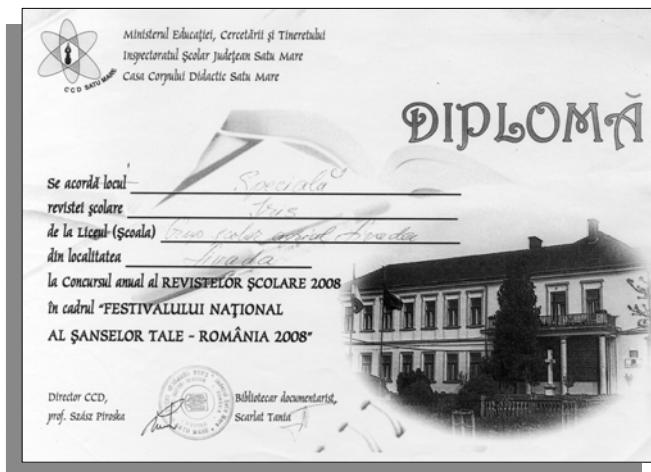
Betty Kirchmajer-Donca - 70

2006, dec. – Titlul de „Cetățean de Onoare” al orașului Seini, „în semn de recunoaștere a contribuției aduse la sporirea prestigiului orașului nostru printr-o activitate de excepție în prețuirea valorilor literare”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2008 – Diplomă specială acordată de Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare, „cu ocazia participării la Concursul anual al Revistelor Școlare 2008, din cadrul Festivalului Național al Șanselor tale”;

2008, sept. – Premiul pentru poezie *Ion Țugariu*, acordat de Asociația Scriitorilor Baia Mare, pentru volumul *Clepsidre*, apărut la Editura Scriptorium, 2007;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2009, ian. – Diplomă de excelență acordată de Primăria orașului Seini cu ocazia lansării volumului de proză *Iubiri mărturisite*, „ca semn de binemerită recunoștință pentru contribuția sa de excepție în slujba bunului renume al urbei noastre și prețuirea valorilor literare”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2009, febr. – Diplomă de participare acordată de Primăria orașului Tăuții Măgherauș „pentru evoluție excepțională în Sesiunea a V-a a Cenaclului de ariergardă *Ion Șugariu*, realizată cu sprijinul scriitorilor și ziariștilor din Maramureș”;

2009, sept. – Premiul revistei *Nord Literar*, din cadrul concursului

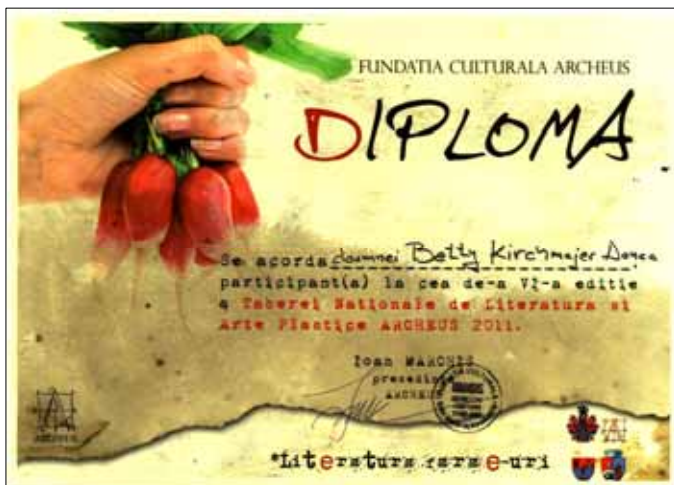
Cărțile Anului 2008, pentru volumul *Iubiri mărturisite*;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2010 – Diplomă de participare la Anul editorial sătmărean 2010, „pentru activitatea editorială din anul 2010”;

2011 – Diplomă de participare acordată de Fundația Culturală Archeus în cadrul Taberei Naționale de Literatură și Arte Plastice Archeus 2011;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2011, apr. – Diplomă de participare la Festivalul de chanson francophone din Satu Mare;

2011, iul. – Diplomă de excelență acordată de Casa Orășenească Seini, prin primarul Zamfir Adoreanu Kraiger, cu ocazia *Zilelor orașului Seini*, „ca semn de binemerită recunoștință pentru ridicarea prestigiului orașului nostru prin performanțele deosebite obținute în cultivarea valorilor literare și pentru valoroasele traduceri din limba franceză”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2011, sept. – Premiul literar pentru *Traducere-Proză*, acordat de Asociația Scriitorilor Baia Mare în cadrul concursului **Cărțile Anului 2010**, volumului *Suntem cu toții atât de mârniți* : roman;

2011, dec. – Diplomă aniversară ASTRA – 150, acordată de Fundația Culturală Pro Unione, „pentru activitatea desfășurată sub stindardul idealurilor Asociațiunii ASTRA, pentru merite deosebite în promovarea valorilor și a personalităților sale”;

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2012, ian. – Diplomă de jurizare acordată de Grup Școlar „George Bartițiu” Livada, în cadrul concursului „Pe urmele marelui poet”;

2012 – Diplomă de nominalizare la secțiunea **Traduceri** a premiilor Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, pentru cartea **Fiul războiului**.

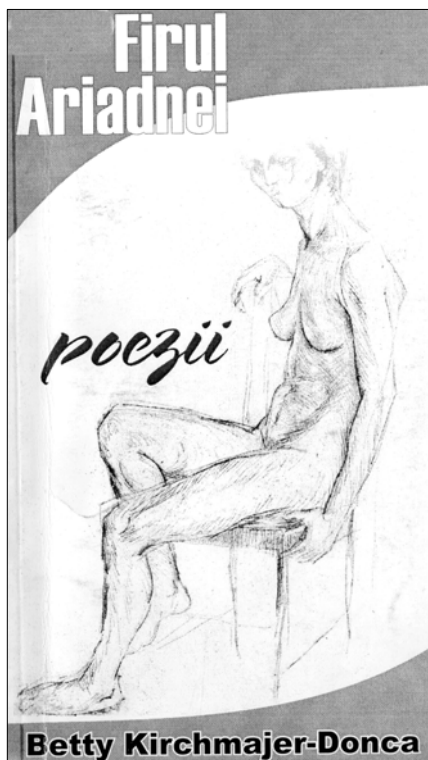

B. BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ A OPEREI

1. Autor al volumelor:

Sărutul de rouă : poezii. Cerfontaine (Belgique), 1996. 54 p.

Firul Ariadnei : poezii. [În loc de prefață] V.R. Ghenceanu. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2002. 51 p.

„Doamnele și domnișoarele au fost și vor rămâne **muze** cât lumea! Poetesele sunt rare. Ceea ce nu înseamnă că poetesele nu sunt muze, în același timp, pentru poezia care e veșnică. Și, dacă sunt rare poetesele, înseamnă că alcătuirile poetice ale domniilor lor sunt cu atât mai valoroase, mai pline de miez și mai încărcate de spirit. Așa cum ni se par a fi poemele cu vers scurt și dulce-tăios ale doamnei **Betty Kirchmajer-Donca**. „Firul Ariadnei”

confirmă „Sărutul de rouă”. Cine-i va citi cele două plachete ale poetei înțelege mai bine ce spun.

Nu știu și nici nu pot să spun care poem, care vers e mai bun: cel clasic, armonios sunător, dar părând, sau versul liber, larg încăpător și generos debordând de libertatea de a rosti și de a cuprinde, de a învălui și subjugă. Numai că versul n-a fost nicicând liber cu adevărat, ci teribil de dificil dacă nu ia grija să fi zilnic Walt Wittman – cum era de părere Borges.

Cât e cumpătare și cât e cumpănire în poezie nu e de știut cu exactitate. Poate că poezia n-are nici cumpănire și nici cumpătare. **Emerson** credea că odinioară, foarte demult, fiecare cuvânt a fost un poem, a fost simbol și că noi înșine sălășluim și azi în simboluri bine cumpănite și poate bine cumpătate. Și dacă omul își pierde în fiecare clipă câte ceva din sentimente și din expresia lor, poetul **Max Jacob** ne liniștește, spunându-ne că poezia poate să restituie toate acestea celor ce o citesc și celor ce o pricep. Citind această plachetă vă asigur că primiți ceea ce așteptați de la ea”.

(Ghenceanu, Vasile Radu. Poezia ca stare : [în loc de prefață]. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Firul Ariadnei*. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2002.)

Sărutul de rouă : poezii. [În loc de prefață] V.R. Ghenceanu. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2002. 74 p. : il.

„Fiecare poet are sunetul lui. Fără acest sunet, poetul nu e. E doar un om care însăilează, înșiruie vorbe. Acest sunet îl face pe poet recognoscibil și-i rezervă un loc într-un șir ales, distins de cântăreți sub semnul grației.

Am în față *Sărutul de rouă*, debutul poetic discret amânat al poetesei Betty Kirchmajer Donca, un florilegiu din ani sporiți în care autoarea și-a risipit sensibilitatea. Ajuns cu lectura îmi dau seama că am descoperit un sunet, care e, fundamental, doar al său. Cu el poeta redescoperă și recompune lumea prin cuvinte, glăsuiește cu ea într-un chip personal. Ea, poeta, știe că poate schimba oglinda apei cu un sărut, că a fi tare „însemnă a naște scânteii de amnar”, cu toate că „drumurile de ieri sunt doar poteci”.

Poeme precum „Ego”, „Gând”, „Claustră”, cele de dragoste și de visare – de scurtă sau mai largă respirație -, poemele cu trimiteri la tradițiile noastre dintotdeauna, toate acestea, zic, pot onora orice poet. Dincolo de ceea ce sunt sau par a fi, cele mai multe din poemele cărții *Sărutul de rouă* sunt atinse de aripile unor discrete, aproape irepresibile suferințe și îndoieli. Adică sentimente și stări din care se naște poezia autentică și nu din superficiale jubilări.

Așadar, chiar venită la vârsta maturității depline, o carte nu e nicicând sosită târziu. E cazul „*Sărutului...*” doamnei Kirchmajer. Fie-i șirul lung și cel puțin la fel de încărcat cu sunetul personal de care vorbeam la-nceput.

Între puținele cărți ieșite din Seini, de-a lungul istoriei sale, *Sărutul de rouă* de Betty Kirchmajer Donca este o zare de lumină și de sensibilitate care merită prețuirea noastră”. (Ghenceanu, V.R. Sub semnul grației : [în loc de prefață]. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Sărutul de rouă*. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2002.)

Le Fil D'Ariane : poésies

[En guise de préface] V.R. Ghenceanu. Baia Mare : Édition de L'Université de Nord, 2004. 48 p.

Betty KIRCHMAJER DONCA

LE FIL D'ARIANE

(POÉSIES)

ÉDITION DE L'UNIVERSITÉ DE NORD
BAIA MARE
2004

Le baiser de rosé : poésies.

[En guise de préface] V.R. Ghenceanu. Baia Mare : Édition de L'Université de Nord, 2004. 63 p.

Betty KIRCHMAJER DONCA

LE BAISER DE ROSÉE

(POÉSIES)

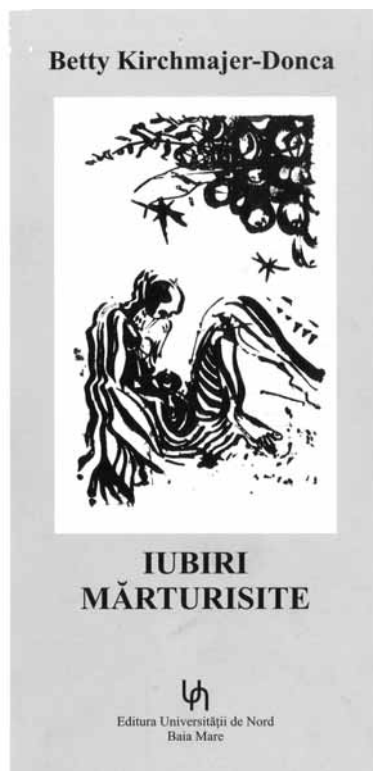
ÉDITION DE L'UNIVERSITÉ DE NORD
BAIA MARE
2004

Iubiri mărturisite : roman.

[Partea 1]. Baia Mare : Editura Universității de Nord, 2006. 202 p.

„Cu romanul IUBIRI MĂRTURISITE, Betty Kirchmajer - Donca dovedește încă o dată că este o personalitate complexă a nord-vestului transilvan și o emblemă a orașului său natal, Seini. Nu e nici o îndoială că nimeni n-o întrece în notorietate și prestigiu intelectual. Mai bine de 30 de ani s-a întrecut pe sine la catedră ca profesoară de limba franceză și animator cultural.

Paralel și-a cultivat talentul de poet, de prozator și cel de traducător, timpul s-a scurs, cum îi e obiceiul, iar cărțile s-au adunat și ele. Scufundându-se în literatura franceză contemporană, întreprinzând numeroase călătorii în lumea lui Voltaire, traduce din franceză proză scurtă și romane, din care n-a publicat nici un sfert din ceea ce a tradus, dar există șanse reale să-i apară numele pe încă multe cărți. Într-una din prefețele unei cărți care-i aparțin *Sub semnul grației* redactorul de carte V.R. Ghenceanu, el însuși un poet înzestrat, membru al Uniunii Scriitorilor, notează despre Betty

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Kirchmajer-Donca: „...am în față un florilegiu din anii sporiți în care autoarea și-a risipit sensibilitatea... îmi dau seama că am descoperit un sunet care e fundamental, doar al său. Cu el autoarea redescoperă și compune lumea prin cuvinte, glăsuiește cu ea într-un chip personal. În prag de intrare în comunitatea cea mare a plămuitorilor de frumos, o îndemn stăruitor pe Betty Kirchmajer-Donca să-și exploateze cu mai multă îndrăzneală disponibilitățile creatoare, atât în poezia și proza originală cât și în truda de tălmăcire a unor valori perene ce ne vin dinspre marea noastră soră de la vest de Rin”.

(Prof. univ. dr. Victor Iancu. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Iubiri mărturisite*. Vol 1. Baia Mare : Editura Universității de Nord, 2006, cop IV.)

Iubiri mărturisite : roman.

[Partea 2]. Prefață de Ion Burnar.
Baia Mare : Risoprint, 2008.
296 p.

Romanul a obținut premiul Cartea anului, acordat de revista Nord Literar, în septembrie 2009.

„Romanul lui Betty Kirchmajer-Donca IUBIRI MĂRTURISITE, partea a II-a, ca și prima de altfel, are o pronunțată notă confesivă și o puternică tendință analitică, îmbinând tehnici ale roma-

Betty Kirchmajer-Donca - 70

nului modern precum introspecția, retrospectivitatea și observația psihologică cu elemente ale metaromanului de tip gidian (excursiile epice ale protagonistei menite să configureze un univers spiritual al imaginii prielnice deoalării celor mai profunde etaje ale personalității). Jurnalul sau scrisoarea sunt alte două strategii narative, narațiunea la persoana I alternând contrapunctiv cu narațiunea la persoana a III-a.

Personajul Liz, probabil un alter ego al autoarei, devine centrul de greutate al epicului, iar personalitatea ei se conturează prin acumulări succesive.

În schimbul dezvăluirilor așa-ziselor crime spirituale e capabilă să renunțe și la marea iubire, sacrificiul ei de sine mergând pînă la capăt.

Rafinamentul analizei psihologice și verosimilitatea conflictului sunt completate de multiplele trimiteri către universul cultural, element ce conturează latura spirituală a personajelor.

Dragostea este și sacră, dar și un antidot menit să atenueze percepția timpului, oferind individului o cale spre a se elibera de mecanismul temporalității. Dragostea este și o formă prin care sufletul intră în consonanță cu universul”.

(Naghiu, Adela. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Iubiri mărturisite*. Vol 2. Baia Mare : Editura Risoprint, 2008, cop. IV.)

Poeme. Baia Mare : Proema, 2006. 72 p. : il.

Clepsidre : poezii. Cuvânt înainte de Ion Burnar. Baia Mare : Scriptorium, 2007. 112 p.

Volumul a fost premiat de Asociația Scriitorilor Baia Mare la data de 27 septembrie 2008, în cadrul manifestării Cărțile Anului 2007.

„Cu o încredere nemăsurată în metaforă , pe care o folosește pentru a ne iluziona și a se iluziona, Betty Kirchmajer-Donca și-a făurit din propriile creații scuturi împotriva deriziunii, a neantului și a morții.

Sunt niște scuturi diafane, de consistența zăpezii, a florilor de cais și a curcubeelor, cu care numai visătorii de nevindecat au

îndrăzneala să intre în bătălie contra acestei lumi, mult prea grosolană, opacă și nerecunoscătoare cu ei.

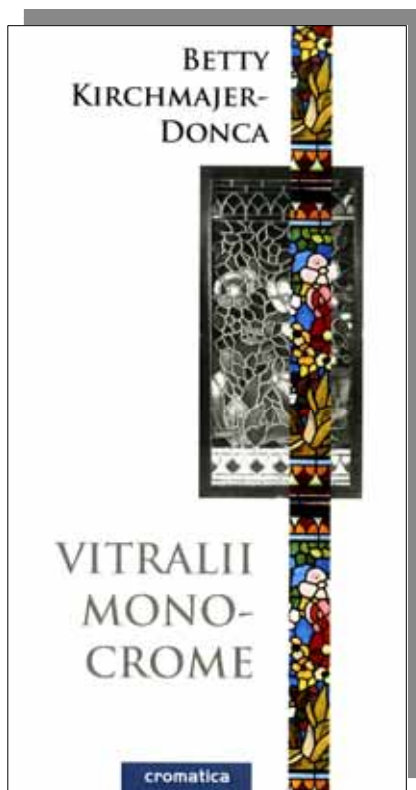
Poate următorul haiku chiar asta ar dori să rezume: „Cicori ofrande / în mantale de ostaș / câine decorat”. Toți cei din neamul lui Don Quijote se vor regăsi în poemele din această carte și vor primi confirmarea că spița lor, de îndrăgostiți de năluci și eternitate, este nemuritoare”.

(Pop, Ioan Es. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Clepsidre*. Baia Mare: Editura Scriptorium, 2007, cop. IV.)

Vitralii monocrome : poeme. [Prefață de Ion Burnar]. Baia Mare : Cromatica, 2010. 152 p.

„Spre deosebire de volumele anterioare ale poetei Betty Kirchmajer-Donca, demersul liric din „Vitralii monocrome” mi se pare mai bine conturat. Fulgurările clipei sunt mai credibile prin statornicia lor, care potențează stările sufletești ale autoarei, ca într-un creuzet plin de elemente, ale căror culori, aparent distonează, ca în ansamblul amestecul lor să ducă la o imagine armonioasă, ca și culorile enigmatice ale vitraliilor unei catedrale, în care cuvintele sunt purtate în tăcere pe aripile îngerilor frânte, uneori, o unitate în diversitate, ca în picturile impresioniste. Nimic în plus, nimic în minus, cuvintele nu cântă, nu încântă, sunt doar pretext și cadru pentru „fotografia” de o secundă în templul trăirilor interioare, care durează cât o eternitate. Perisabilă, dar eternitate.

Citindu-i versurile volumului de față, ai impresia că te afli în fața pânzelor lui Paul Cézanne, inundat de culoare, cel din picturile clăilor de fân, pe care le-a pictat în vreo zece tablouri, câte unul pentru fiecare moment al zilei, după cum

lumina le punea în evidență, când în tușe groase, când în cele clar-obscur ale amurgului, crepuscul încărcat de mister. Indiferent că ne relevă, prin ochii metaforei pe care o stăpânește cu asupra de măsură, stări ale unor iubiri molcome, domestice, fie că este personajul principal al unor lumi concrete, prozaice, fără alura romantică a primilor fiori descoperire a sinelui prin dragoste, Betty Kirchmajer-Donca rămâne în ce are mai consistent, prin analiza rece, detașată parcă de emoția descrisă, calofilă pe alocuri, amintind de o pregătire intelectuală ce și-a tras seva și peste chipul lăuntric, luminându-l și reflectându-ni-l în fațete cunoscute și totuși misterioase, ascunse undeva de priviri indiscrete, în dosul unor fraze voit neutre: *„Universul casei mele bune / ținea de la gardul din șipci prea vechi / până la răchițele capătului străzii / din care primăvara / mama tăia nuiele pentru legarea lugoșului / pentru mine era și așa / prea larg dacă mai înălțam ochii / cu o aureolă deasupra capului de copil / mai greu mi-a fost / să sparg îngrăditul loc / cu sunetele viozii cu coarda lipsă / cumpărată de tata la prețul unui divan / cu droduri bune legate în noduri multe / ca încălțările unui soldat roman / ca o mătase de păianjen venind din sfoara groasă de cânepă / muiată în ape stătute / de-mi tăie degetele / când mă punea să trag tare tare / până încerca cu mâna / să simtă cât va dura: / mai târziu mi-am pus coarda lipsă / care-n șuieratul vântului / din pădurea bisericii / cânta în locul celorlalte trei / și lumea de basm / din jurul casei bătrâne / se înveselea ca o nuntă / din capătul uliței noastre cu multe femei văduve”*. Am reprodus integral poemul, pentru a ne da seama de măiestria poetei: din modul descriptiv, al unui areal oarecare, iese la suprafață frumusețea aproape

nevăzută al unui univers specific poetei și, prin acesta, ne-o redă și nouă.

Paletele liricii sunt diverse, ample, de la descrierea în „acqua forte” ale unor stări bine conturate, la irizările luminilor unui curcubeu, care sporesc puterea de semnificare, precum acele note din sonata lui Vinteuil, descrisă de Marcel Proust într-o pagină din „A la recherche du temps perdu”. Peste tot în cuprinsul volumului întâlnim versuri și sintagme antologice: fie în poemele în care poeta mai mult dialoghează decât definește sentimentul iubirii, liniștea, bucuria împlinirii, dar mai cu seamă frământările interioare, descoperirea și înălțarea prin iubire, fie în cele de sorginte filosofică, văzute prin ocheanul întors al impresiilor de moment, care dau substanță poemului: *„de vise universul e gol”, „linia copacului bătrân / curbura tinereții obrajilor tăi / sprânceana ta frunza / plecată frunții / gând adunat / păsări cu zbatere de aripi...”, „mi-a invadat visul / o armată de melci...”*. Și când scrie în metru clasic, poeta îl folosește cu măiestrie aparte, doar ca o ustensilă care ascultă de patul lui Procust al sensibilității metaforice: *„...Și corbii se rotesc într-un târziu de seară / și ninge fără fulgi și plouă fără picuri / și plâng fără de lacrimi într-un uitat de vară / și așteptarea doare te-ai risipit prin pâlcuri. / Și ninge fără fulgi și plouă fără picuri”*. Un poem-meditație, ca un fel de „Pantha Rhei” haraclitic, emoționant, este și „Zâmbetul ierbii”: *„Mă-ntreb ce se va întâmpla / cu zâmbetul ierbii / când tăișul rece-i va atinge trupul / până la brâu până la sâni / până la umeri până la gâtul gingaș / timpul se va cățara să-i șiuiere / hârș hârș la ureche / pe scărița întortocheată / până în adâncul auzului*

Betty Kirchmajer-Donca - 70

*interior / clipa n-o avea / să-mi simtă lacrima rouă /
arzându-mi obrazul mândru / înălțat spre lumină...”*

Gravitate, dexteritate lingvistică și naturalețe respiră prin toți porii poemele scrise de Betty Kirchmajer-Donca, singularizând-o (dacă mai este cazul s-o spunem) în lirica actuală, la modul discret ca și stelele fixe ce ne călăuzesc pașii noaptea.

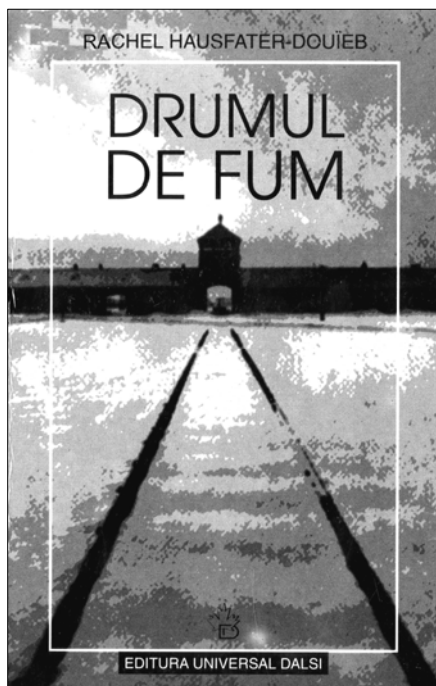
(Burnar, Ion. Tăceri îndepărtate în statornicia clipei : [pufață]. În: Kirchmajer-Donca, Betty. *Vitalii monocrome*. Baia Mare : Editura Cromatica, 2010.)

Volume traduse:

Drumul de fum /

Rachel Hausfater-Douïeb ;
Tradus din limba franceză de
Betty Kirchmajer-Donca. Bucu-
rești : Universal Dalsi,
2005. 87 p.

Romanul a fost lansat la
Uniunea Scriitorilor din Bucu-
rești, în Sala Oglinzilor, la data
de 22 iulie 2005 și prezentat de
criticul Geo Șerban, în prezența
autoarei din Paris și a d-nei
Eliane Cautard de la CDI, Dole-
Franța.

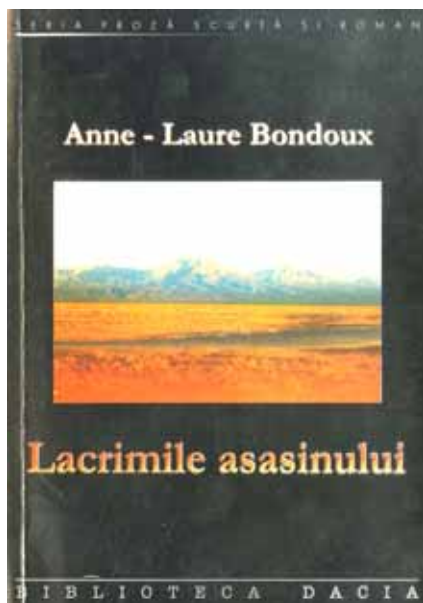

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Noi basme cu zâne

de Contesa de Segur ; Traducere și prefață de Betty Kirchmajer-Donca.
București : Universal Dalsi, 2006.
292 p. : il.

Volum prezentat la Târgul Internațional de Carte „Bookfest” (București, iunie 2006), de Carmen Dobre de la Muzeul Național Cotroceni la 14 iunie 2006.

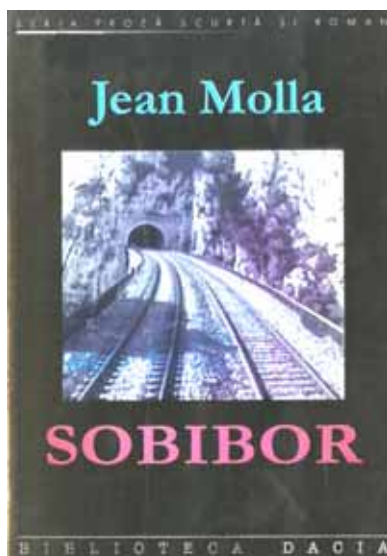

Lacrimile asasinului

Anne Laure Bondoux ; Traducere din franceză de Betty Kirchmajer-Donca. Cluj-Napoca : Dacia, 2007. 132 p. (Colecția Biblioteca Dacia. Seria Proză scurtă și roman).

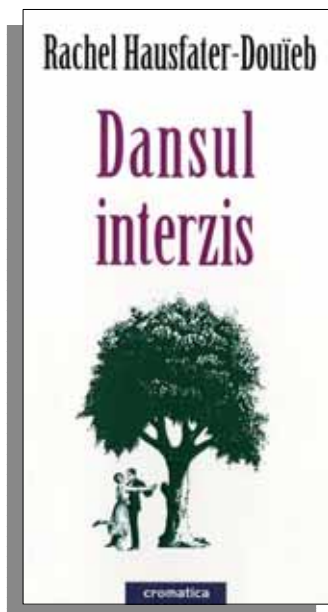
Betty Kirchmajer-Donca - 70

Sobibor : [roman] / Jean Molla ; Traducere din franceză de Betty Kirchmajer-Donca. Cluj-Napoca : Dacia, 2007. 140 p. (Colecția Biblioteca Dacia. Seria Proză scurtă și roman).

La 14 iulie 2007 are loc lansarea celor două romane: *Sobibor* de Jean Molla și *Lacrimile asasinului* de Anne-Laure Bondoux. Evenimentul a avut loc cu prilejul Zilelor orașului Seini, ediția a X-a. Traducerile au fost prezentate de directorul Casei de Cultură Seini, Dan Skorka și comentate de prof.

univ. dr. Pop Gheorghe și dr. Teodor Ardelean, directorul general al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”.

Dansul interzis / Rachel Hausfater-Douïeb ; Trad. Betty Kirchmajer-Donca , Pref. Ion Burnar. Baia Mare : Cromatica, 2009. 136 p.

Romanul a fost premiat de Centrul Cultural Francez și de Uniunea Scriitorilor, filiala Cluj-Napoca, cu premiul Henry Jacquier, la 15 iunie 2010.

„Că, un popor ales de Dumnezeu a avut, de-a lungul timpului, o soartă nepermis de

crudă nu e o noutate. Evreimea – pentru că despre ea e vorba – mi-o imaginez mereu într-un teatru al luminilor, ca făcând parte din corul antic al lamenturilor sfâșietoare și, în același timp dătător de speranță și vitalitate.

Poate de aceea, ca un balsam mângâietor, scriitorii israeliți contemporani de mare valoare au în scrierile lor obsesia abordării holocaustului, al celui de-al II-lea Război Mondial. Cum face și distinsa prozatoare Rachel Hausfater Douïeb, născută în 1955 în Franța; autoarea a zeci de cărți de proze, în romanul de față, „Dansul interzis” tradus în românește de scriitoarea și profesoara specialistă în franceză, maramureșeanca noastră Betty Kirchmajer-Donca. Romanul apare la editura băimăreană „Cromatica” și va fi lansat și în Baia Mare. Este o onoare pentru Maramureșeni, cu atât mai mult cu cât această carte a fost distinsă cu Premiul PEP, organizat de URPEP; Lorraine, la Metz, idem Premiul „Enfataissie” din Elveția. Ca să nu mai vorbim că este a șaptea carte transpusă în românește din franceză de colega noastră Betty, membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Despre tematica volumului în sine: o tânără evreică, Perla și polonezul Wladek se iubesc, într-o perioadă politică mutilantă pentru sensibilitatea firească, omenească: cea din preajma aberantului război hitlerist, cu sechele rămase în fiecare dintre noi și după zeci de ani. Din Lublinul polonez, Perla este trimisă să-l întâlnească pe tatăl său, emigrat în SUA. Își începe o nouă viață cu fiul său Adam, născut din dragoste cu Wladek. Sfâșiată de doruri se-ntoarce în Polonia. Tocmai când cizmele nemțești tropăiau prin localitățile bieteii Poloniei. Ajunge într-un ghetou, ca majoritatea evreilor, unde are parte de toate umilințele unor politici ab-

surde, despărțită de fiul său cel drag, iubitul său ori rudele sale. Dar nu se dă bătută. În ghetou înființează clandestin clase de muzică pentru copii, iar alți intelectuali evrei îi învață cultura și civilizația furată de primitivii aberanți. Din păcate romanul se termină cu un fel de „kiproko”, cum ar zice Voltaire. Totul se termină cu bine și cu lacrimi pe obraz.

Dincolo de subiectul cărții, m-a interesat felul în care Betty Kirchmajer-Donca știe să transpună în românește frazeologia franțuzoaicei. Convingătoare, ca și cum ar scrie în limba eminesciană. Știe să sublinieze și să accentueze „perlele” poetice ale autoarei. De exemplu: „Când am ajuns n-am sosit încă”, „Tata are grijă de Adam, se plimbă ca doi bătrâni, râd și se joacă precum doi copii mici...” sau „zgomotul tăcerii tale, care țipă...”.

În final, un fragment din frumoasa legendă evreiască, în care un băiețel văzând pe drum un copac, se hotărăște să devină pasăre, pentru a se așeza pe ramurile lui și să-l consoleze că e singur. „Dar mama lui îl acoperă cu haine grele, împotriva gerului, implorându-l să rămână. Și bietul micuț nu ajunge să zboare. Și copacul rămâne singur, abandonat...”. În fine, încă ceva perle scoase în evidență de Betty: „Un pian, pentru unii nu este decât lemn înainte de a fi suflet, a suferit, i-a fost frig și foame de degete”. Să avem grijă, pe viitor, dă de înțelese autoarea, să nu-i fie frig pianului, să nu-i lăsăm pe troglodiți să ne mutileze frumusețea sufletului”!

(Burnar, Ion. Pe drum se înalță un copac; Odiseea unui destin de tragedie antică : [prefață]. În: *Dansul interzis* / Rachel Hausfater-Douieb; trad. : Betty Kirchmajer-Donca. Baia Mare : Editura Cromatica, 2009).

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Suntem cu toții atât de mâhniți / Jean-Paul Nozière ; Traducere din franceză de Betty Kirchmajer-Donca. Baia Mare: Cromatica, 2010. 175 p.

Volumul a primit Premiul pentru traducere în cadrul manifestării „Cărțile Anului 2011”.

Xavier-Laurent Petit

Fiul războiului

Fiul războiului / Xavier-Laurent Petit ; Trad.: Betty Kirchmajer-Donca. Baia Mare : Cromatica, 2011. 208 p.

Cartea a fost nominalizată la secțiunea Traduceri a premiilor Uniunii Scriitorilor din România filiala Cluj

Volume în colaborare:

Limba franceză pentru clasa a III-a. Cluj Napoca : Dacia, 2005.
(cu Laura Lazin).

Volume în manuscris:

Limba română pentru francezi : [manuscris], 1995.

Aurélien Malte : [manuscris] / Jean-François Chabas, 2005.

De ce doare? : [manuscris] / Rachel Hausfater-Douïeb, 2005.

153 de zile în iarnă : [manuscris] / Xavier-Laurent Petit, 2006.

Pepite : [manuscris] / Anne-Laure Bondoux, 2007.

2. Scrieri în volume:

1995

Momente de trăiri emoționale prin valorificarea folclorului local. În: **Dirigintele, ora de dirigentie.** Vol. 2. București : Tribuna Învățământului, 1995, p. 92-94.

1998

O amplă activitate de prevenire a toxicomaniei în școala franceză. În: **Dirigentie** : consiliere și orientare. București : Tribuna Învățământului, 1998, p. 117-119.

1999

Mihai Bălaj – Omul, Dascălul. În: Bălaj, Mihai. **Jurnal de front.** Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 171-173.

2006

Din activitatea despărțământului ASTRA Seini. În: **ASTRA ieri și azi.** Vol. 3: Realizări și perspective. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2006, p. 239-242.

2010

Veșnicie ; Intermezzo ; Întâia zăpadă ; Nerotunjime ; Anotimpuri de tăceri. În: **O antologie a poeziei maramureșene : de la poezia populară la poezia contemporană (2009)** / realizată de Nicolae Păuna-Scheianu. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2010, p. 119-120.

3. Scrieri în periodice:

Poezii, poeme:

2002

Pierzanie ; Amurg ; Antract : [versuri]. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1586, 22 iun. 2002, p. 2.

2004

Împreunare : [versuri]. Memoria ethnologica, 4, nr. 10, ian.-iun. 2004, p. 1029.

În van : [poezie]. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 915, 5 oct. 2004, p. 5.

2005

Prada morții : [poem]. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1080, 19 apr. 2005, p. 6.

Dăruire : [versuri]. Calendarul Maramureșului, 2, nr. 2, dec. 2005-mart. 2006, p. 123.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Imagine ireală ; Contratimp ; Clipă rotundă : [versuri]. Nord Literar (Baia Mare), 4, nr. 5 (36), mai 2006, p. 12.

2007

Ape cu moar ; Rampa ; Mituri bretone : [versuri]. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1859, 3 nov. 2007, p. 9.

2010

Pădurea cu cerbi ; Aripi sacre ; Ploi nebunatice : [versuri]. Citadela (Satu Mare), 4, nr. 5-6-7-8 (27-28-29-30), mai-iun.-iul.-aug. 2010, p. 51.

Adevărul despre tăceri : [versuri]. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2695. 31 iul. 2010, p. 7.

Studii și articole:

1978

Cursant la Universitatea populară de la Vălenii de Munte. Pentru socialism, 29, nr. 7121, 17 sept. 1978.

1981

Funcționalitatea magică a cifrei 3 – Cercul magic în folclorul românesc. Studii și articole. Vol. 3. Baia Mare, 1981, p. 173-176.

1996

Fuga cu Pasca : datini străbune. Tribuna învățământului (București), nr. 324, 9 apr. 1996, p. 6.

1998

Un laureat al concursului național de poezie din Franța. Tribuna învățământului (București), 17 nov. 1998, p. 8.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

2005

Ritul nudității totale sau parțiale la români : acțiunea magică a nudurilor. Memoria ethnologica, 5, nr. 14-15, ian.-iun. 2005, p. 1473-1475.

Un moment viu pentru eternitatea eminesciană. Revista română (Iași), 11, nr. 4. dec. 2005, p. 20.

2010

Prietene Ion Burnar. Glasul Maramureșului, 14, nr. 4117, 23 oct. 2010, p. 4.

2012

Întâlnire literară. Graiul Maramureșului, 24, nr. 6751, 23 mai 2012, p. 11.

4. Traduceri:

Daudet, Leon. *Tragica existență a lui Victor Hugo* : (fragment). Nord Literar (Baia Mare), 9, nr. 9 (100), sept. 2011, p. 24.

Segur, Contesa de. *Noi basme cu zâne* : (fragmente). Nord Literar (Baia Mare), 3, nr. 3 (22), mart. 2005, p. 16.

INTERVIURI DATE:

„Tineretul de azi trebuie să considere o carte ca pe cel mai bun prieten care nu-l trădează niciodată”. Aurel Pop în dialog cu Betty Kirchmajer-Donca. Citadela (Satu Mare), 5, nr. 1 (31), ian. 2011, p. 14-16.

„– Trăiți în orașul Seini, un oraș primitor aflat pe șoseaua ce leagă orașul Baia Mare de Satu Mare. Tot aici trecătorul poate întâlni urmele unor personalități ale vieții culturale seinene: Mihai Bălaj, Nicu Moldovan să amintesc doar două care și-au lăsat amprenta în domeniul muzical. Bogata experiență acumulată ca dascăl și om de cultură de care ați dat dovadă prin fapte, vine să întregască galeria personalităților seinene. Cum arată CV-ul scriitoarei Betty Kirchmajer-Donca la ceasul adevărului?

– Un august, de dinaintea sfârșitului celui de al II-lea război mondial, zic un august, dacă nu chiar „faulknerian – în flăcări – ”, dar cu „scânteii”, m-a făcut să văd lumina zilei în orașul Seini, căruia îi aparțin, o localitate care „nu-i de colea”, ea fiind amintită din sec. al XIII-lea, sub numele de *Castrum Zynir*. Pe ograda casei mele „a rămas uitat un buncăr”; pe atunci loc de joacă pentru noi, cei șase copii ai lui Vasile și Elisabeta Donca. Aș adăuga câteva personalități care au ridicat prestigiul cultural al acestui binecuvântat orașel: renumitul grafician Ion Donca, stabilit la București, prof. univ. dr. Adriana Codreanu-Cruceanu, compozitor, tot în capitală, care au dus faima pe toate continentele; pe av. Pop Iuliu (Duda), un pasionat artist al fotografiei și care se bucură de săli permanente de expoziție în Satu Mare, pictorița Pake; n-ar trebui să ne oprim aici, însă... L-ați amintit pe domnul meu „Trandafir”, Mihai Bălaj, profesorul meu de limba română și diriginte de la care am învățat dragostea pentru munca bine făcută, corectitudine și responsabilitate; am scris despre domnia sa în cartea *Jurnal de front*.

Fiind al cincilea copil din cei șase (singura fată), nu-mi amintesc să mă fi bucurat aproape niciodată de bocanci sau de paltoane noi..., dar o revăd în umbra anilor pe mama, care ne aducea mâncare, (din ceea ce rămânea) seara târziu, de la popota ofițerilor unde lucra; tata era „convocat”... [...].

– Ați scris câteva volume de poezie („Poeme”, „Drumul de fum”, „Dansul interzis”) să amintesc doar câteva, bine primite de către cititori, dar mai ales de către critici; dovadă primirea dvs. în sânul breslei scriitoricești, aspirația oricărui scriitor al zilelor noastre. Este cunoscut azi că porțile Uniunii Scriitorilor sunt zăbrele și intrarea se face doar strict după activitatea depusă. Sunteți membru titular al Uniunii, credeți că noul Statut al Uniunii va duce la creșterea calitativă a membrilor? Credeți că stagiul de 3 ani e o măsură binevenită?

– Da, sunt la a 17-a carte tipărită, dintre care șapte volume de poezii (două în franceză), două romane, șapte traduceri din franceză, un manual de limba franceză; nu amintesc titlurile celor șapte cărți care-și așteaptă rândul...; ca membru titular al Uniunii Scriitorilor am participat la Conferința anuală, prilej de a cunoaște „pe viu” multe personalități ale scrisului. Aveți mare dreptate: este extrem de greu să pătrunzi în această cetate; apropierea de adevărații scriitori te face să vezi și să descoperi ceea ce de dinafară nu poți; poate despre asta, cu alt prilej... Personal, cred că stagiul de trei ani, după noul statut nu va duce la creșterea calității, ci la „cantitatea scriiturii”. Prin extensie, dacă-mi permiteți: de unde știi că o căruță este goală, când nici n-o vezi? Cu cât este mai goală, cu atât face zgomot mai mare! [...].

– Aici unde „se agață harta-n cui” (după spusele celor din sud), tânjește Betty Kirchmajer-Donca după „vuvuzela” Capitalei? Cu alte cuvinte suferă scriitoarea Betty Kirchmajer-Donca de complexul provincialismului?

– Dacă ați ști cât de mândră sunt că locuiesc aici unde „se agață harta-n cui”. Nu, nu sufăr de niciun fel de complex. Tânjesc după capitală din mai multe motive: aici mi-am făcut studiile universitare, am prieteni dragi aici, mă leagă amintiri dintre cele mai

frumoase, aici am trăit momente de împliniri rare, am cunoscut oameni deosebiți prin erudiția lor, și nu numai; pe criticul de artă Geo Șerban, care mi-a prezentat cartea *Drumul de fum*, pe Carmen Dobre de la Muzeul Cotroceni, care mi-a prezentat cartea ... Contesa de Segur – *Noi basme cu zâne*, cărți apărute la edituri bucureștene de renume; la excepționalele expoziții de pictură, grafică, l-am cunoscut pe criticul Frunzetti, Dan Grigorescu, Gică Leolea, etc. Cum pot să-l uit pe acad. Eugen Simion, profesorul meu de literatură română, pe profesorul meu de Literatură Franceză, d-ul Claude Dignoire venit din Paris la Universitatea București? Mircea Mihăieș numește anul acesta „anul vuvuzelei”; sincer, sper să nu pătrundă și-n literatură, deși „germenii” există deja...

Sunt președinta ASTRA Seini și președinta organizației Crucea Roșie, calitate în care am dese prilejuri de a participa la conferințe, congrese, diferite evenimente culturale la nivel de județ și la nivel național; deci punți există. [...].

– **Ați călători mult. Cum se vede dinafară, sau cum e văzut fenomenul literar românesc?**

– Îmi place să călătoresc. Deși predau de o viață limba lui Baudelaire, n-am văzut Franța decât după 1989, dar de atunci verile mi le petrec acolo, fericită că am intrat îmbrăcată în Sena, am mângâiat zidurile catedralei Notre Dame, am urcat treptele Turnului Eiffel și am descoperit opera lui Eminescu, Rebreanu, Istrati, Barbu, într-o librărie din Dole, orașul lui Pasteur, am vizionat două piese de teatru de Eugen Ionesco, în Paris (era al 123000-lea spectacol), m-am scăldat în Oceanul Atlantic, la Deauville, iar în Bretagne am văzut cele mai albastre hortensii din viața mea... Recent m-am întors din Norvegia.

– **Își găsește scriitoarea Betty Kirchmajer-Donca refugiul în spațiul virtual?**

– Ați intuit bine; refugiul meu ca scriitoare este într-adevăr spațiul virtual. Nimic, însă nu-ți dă un sentiment mai frumos decât acela de a trăi în mijlocul familiei.

– **Tot mai mulți cochetează cu acest spațiu, în special tinerii. Credeți că e un câștig, schimbă într-un fel mentalitatea cititorului?**

– Atâta vreme cât nu-i învățăm pe tineri să citească/sau nu învață ei, nu se poate schimba mentalitatea lor. L-aș cita, tot din memorie pe poetul Tagore: „... se stinge încet cel care nu călătorește, cel care nu ascultă muzică și cel care nu citește...”

– **Ce sfat le-ați da acestor tineri?**

– Tineretul de azi trebuie să considere o carte ca pe cel mai bun prieten care nu-l trădează niciodată. [...].

„Jumătatea de măsură îmi repugnă!” (Betty Kirchmajer Donca). [A consemnat] Anca Goja. Graiul Maramureșului, 23, nr. 6378, 5 mart. 2011, p. 9.

„Născută în 1942 în Seini, Betty Kirchmajer Donca este o poetă, romancieră și traducătoare valoroasă, fiind membră a Uniunii Scriitorilor și o reprezentantă de seamă a grupării de scriitori din Maramureș. Lucrează ca profesoară, activând atât în Maramureș, cât și în județul Satu Mare și a fost declarată cetățean de onoare al orașului Seini. Este o femeie ambițioasă, care apreciază valorile și nu acceptă compromisul în cultură și care speră ca succesele ei să fie un îndemn de autodepășire pentru colegii săi creatori. În interviul de mai jos, scriitoarea povestește despre recenta sa întâlnire, la Cluj, cu romanciera franceză Rachel Hausfater, unde amândouă au fost sărbătorite de Centrul Cultural Francez în urma obținerii unui important premiu pentru traducerea unui roman despre succesele și proiectele sale literare, despre respectul și afecțiunea pe care i le-a purtat regretatului poet Ion Burnar și multe altele.

Vocația o am, talentul trebuie cultivat

– **Sunteți poetă, prozatoare, traducătoare, profesoară... Care dintre aceste preocupări vă definește mai bine?**

– În cele trei ipostaze, de poet, prozator și traducător, care împlinesc, rotunjesc statutul unui scriitor, mă simt când scufunda-

tă într-un lirism de nevindecăt, când narator, descriptiv, observator, psiholog, când omul care dorește să penetreze literatura franceză prin traduceri în literatura română. Vă pot spune că, în ceea ce mă privește, vocația de profesor o am, talentul trebuie cultivat prin multă muncă și pasiune. Dacă acestea două ar lipsi, rezultatul ar putea fi doar jumătate de măsură, ceea ce îmi repugnă. Care mă preocupă mai mult ? Toate deopotrivă; lucrez (mai ales noaptea) concomitent la poezie, proză și traduceri, în funcție de starea sufletului. Am început cu mulți ani în urmă poezia. Rămân calată în lirismul poetic, deși îmi ador proza... Cele trei genuri literare fac casă bună împreună! [...].

Cunosc eu un poet maramureșean mai talentat decât Burnar?

– Știi că l-ați stimat în mod deosebit pe regretatul poet Ion Burnar. Partea văzută a relației dvs cu el este că v-a scris câteva prefete. Care a fost partea nevăzută a acesteia?

– Îmi produce, mai mult decât stimă, bucurie și durere, doar rostirea numelui Ion Burnar... Cine ar putea vorbi despre Ion al Împăratului poeziei maramureșene în doar câteva propoziții?! Prefetele scrise pentru câteva din cărțile mele mă onorează, îmi dau încredere, mă îndeamnă la mai bine, la mai mult, mai frumos, scriitoricește vorbind. Este partea văzută cum remarcați în mod sensibil, dar vă ispitește se pare, cea nevăzută.

Mărturisesc cu sinceritate că mi-a fost dat rar să cunosc o personalitate literară atât de complexă: prestigiu intelectual, cultură solidă, generozitate, punctualitate, o cizelare până la scânteie a modestiei, a dăruirii, a cultivării valorilor, blând, dar aspru cu mediocritatea, cu non-valoarea, omul potrivit la locul și momentul potrivit, persuasiv, care se bucura fără disimulare de succesul unui prieten de condei, stimula un talent descoperit. Fără a vorbi despre fetișizare, mă întreb: cunosc eu un poet maramureșean mai talentat decât Burnar? Răspunsul se subînțelege... [...].

Nimeni și nimic nu m-ar putea desprinde de Seini

– Ați fost premiată pentru traducerile dvs. din limba franceză. Nu v-ați dori să fiți solicitată să traduceți creații ale

maramureșenilor în limba franceză, gest care le-ar asigura o circulație mai mare?

– Dacă am fost premiată pentru traducere din franceză e semn că CCF dispune de competența indubitativă despre calitate și știe ce face. Permiteți-mi să vă completez paleta premiilor: volumele de poeme „Clepsidre”, acum trei ani, romanul „Iubiri mărturisite” acum doi ani, iar „Dansul interzis”, anul trecut. Iar ieri mi s-a înmănat diploma pentru activitatea editorială din 2010, din partea Direcției Județene pentru Cultură Satu Mare. V-ați gândit cumva la județul nostru?!!

Cât despre solicitarea traducerii în franceză a unui autor maramureșean, nu mi s-a vorbit în mod expres, și cred că timpul nu mi-ar permite – lucrez acum la trei cărți, însă pentru colegii mei de cetate culturală aș face, cred un efort. Pentru a-mi întări spusele: aseară, la telefon, am refuzat elegant o româncă din Paris, care mă ruga insistent să-i traduc un volum de versuri în franceză...

– Chiar dacă activați și în Baia Mare și județul Satu Mare, sunteți profund legată de orașul Seini. Cum arată, subiectiv vorbind, Seiniul de ieri și de azi?

– Predau la Liceul din Livada – Satu Mare, orașul în care mi-am făcut studiile liceale, la „M. Eminescu”, dar sufletul și trupul își au rădăcinile în Seini, unde am văzut lumina zilei. Nimeni și nimic nu m-ar putea desprinde de orașul căruia îi aparțin.

Subiectiv vorbind, ca să rămân pe palierul langajului d-voastră, Seiniul cultural de ieri era precum apele Someșului când se-ntâmpla să-și iasă din matcă, mai nervos, mai tulburător, mai răzbătător, trăit mai de aproape și făcându-se auzit de departe. Cred că sunt bine înțeleasă....

Succesele mele ar trebui să trezească impulsul spre un lucru bine făcut

– Faceți parte din gruparea de scriitori maramureșeni, care vă iubesc, vă apreciază și, probabil, vă invidiază puțin pentru succesele dvs. Cum ați caracteriza această grupare?

Betty Kirchmajer-Donca - 70

– Este un sentiment aparte să te simți iubit, prețuit de colegii de breaslă. Invidia este apanajul persoanelor astenice. Posibilitatea de a evada din această stare este punerea în funcțiune maximă a puterii de creație, altfel nu se motivează actul în sine. Succesele mele ar trebui să trezească impulsul spre un lucru bine făcut și dorința să fii și tu invidiat odată pentru asta. Cei care vor continua să se înfășoare în această neagră pânză de păianjen, vor deveni victime ale propriilor acte. Gruparea de scriitori maramureșeni din care fac, cu mândrie, parte are nevoie, cred, de mai multă omogenizare, de un mai penetrant suflu comun, de o mai intensă trăire a evenimentelor literare de creație, de încurajarea realelor talente, și nu a scriitorilor făcuți, de implicare și nu de închiderea în turnul de fildeș...”

C. REFERINȚE CRITICE DESPRE AUTOR ȘI OPERĂ

În volume:

Anul editorial sătmărean, ediția a XII-a. Satu Mare : Consiliul Județean Satu Mare.

Borbei, Aristița ; Grigor, Ana ; Pop, Liana. *Gheorghe Pop* : documentar biobibliografic aniversar. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2011, p. 106.

Borbei, Aristița ; Pop, Liana. *Dragomir Ignat* : documentar biobibliografic aniversar. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2012, p. 102.

Brezovszki, Ana-Maria ; Grigor, Ana ; Vanciu, Florina. *Ion Burnar* : caiet biobibliografic aniversar. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2007, p. 42, 63, 86.

Butuza, Octavian. *Credință și dragoste* : nefericita fericire a jurnalistului. Baia Mare : Eurotip, 2007, p. 116.

Crăciun, Boris ; Crăciun-Costin, Daniela. *Dicționarul scriitorilor români de azi.* Iași : Porțile Orientului, 2011, p. 185.

Elisabeta Kirchmajer Donca. În: **O antologie a poeziei maramureșene : de la poezia populară la poezia contemporană (2009)** / realizată de Nicolae Păuna-Scheianu. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2010, p. 119.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Ghenceanu, Vasile Radu. *Dreptul la singurătate.* Baia Mare : Proema, 2001, p. 110-111.

Goja, Anca. *Un jurnalist prin bibliotecă* : (articole publicate în „Graiul Maramureșului” în perioada 2004-2008). Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2009, p. 81, 95, 232.

Grigor, Ana ; Pop, Liana. *Teodor Ardelean* : documentar biobibliografic aniversar. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2011, p. 123, 155, 183.

Horvat, Săluc. *Nord Literar* : nr. 1-50 : iunie 2003 – iunie 2005 : indice bibliografic. Baia Mare : Editura Nord Literar, 2007, p. 23, 68.

Horvat, Săluc ; Hășmășan, Raluca. *Nord Literar* : nr. 1-100 : iunie 2003-septembrie 2011 : indice bibliografic. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2012, p. 27, 111, 113.

Perța, Lucian. *Cătu-i Maramureșu’, nu-i poet ca io și tu* : poezia și parodia poezilor maramureșeni din primul deceniu al secolului XXI. Cluj-Napoca : Limes, 2010, p. 82-83.

Pop, Aurel. *Deschideri confesive.* Satu Mare : Citadela, 2011, p.

Pop, Gheorghe ; Pop, Tomel. *Cartea Cetății Zynir* : monografia orașului Seini. Baia Mare : Enesis, 2003, p. 325-327.

Temian, Laura ; Brezovszki, Ana-Maria ; Grigor, Ana ; Vanciu, Florina. *Augustin Cozmuța* : caiet biobibliografic aniversar. Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2009, p. 163.

Temian, Laura ; Brezovszki, Ana-Maria ; Marinescu, Otilia. *Autori maramureșeni* : dicționar biobibliografic. Baia Mare : Umbria, 2000, p. 324.

În periodice:

Amfitrioana Betty Kirchmajer „a învins” de trei ori. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2947, 9 dec. 2006, p. 7.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Andreica, Alina. „*Monumente UNESCO din România*” - *Cartea anului 2008*. Glasul Maramureșului, 13, nr. 3792, 28 sept. 2009, p. 4.

Cozmuța, Augustin. *Prezență la Tîrgul de carte „Bookfest”*. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4940, 22 iun. 2006, p. 3.

Burnar, Ion. *Apariții maramureșene de ultima oră*. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1467, 25 iul. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *Betty Kirchmajer-Donca*. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1068, 5 apr. 2005, p. 5.

Burnar, Ion. *Betty Kirchmajer-Donca*. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1080, 19 apr. 2005, p. 6.

Burnar, Ion. *Calendar: august 2005*. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1168, 2 aug. 2005, p. 6.

Burnar, Ion. *Calendar, august 2006*. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1473, 1 aug. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *Calendar, august 2007*. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1781, 4 aug. 2007, p. 10.

Burnar, Ion. *Calendar – august 2009*. Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2390, 1 aug. 2009, p. 7.

Burnar, Ion. *Cărți în vizorul paginii de cultură*. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1865, 10 oct. 2007, p. 7.

Burnar, Ion. *Cărți primite la redacție*. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2701, 7 aug. 2010, p. 7.

Burnar, Ion. *Cenaclul Scriitorilor : 4 ani în casă nouă și 17 de activitate neîntreruptă*. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1619, 23 ian. 2007, p. 5.

Burnar, Ion. *Contesa noastră din Seini și pajii săi din Livada Sătmarului*. Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2231, 24-25 ian. 2009, p. 7.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Burnar, Ion. *Două cărți – un autor: Betty Kirchmajer-Donca* : [despre volumele „Sărutul de rouă” și „Firul Ariadnei”]. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 328, 29 oct. 2002, p. 7.

Burnar, Ion. *Elisabeta Kirchmajer-Donca*. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 915, 5 oct. 2004, p. 5.

Burnar, Ion. *Iubirea: ca imbold literar la început de an*. Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2225, 17-18 ian. 2009, p. 7.

Burnar, Ion. *La Cenaclul Scriitorilor*. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1264, 22 nov. 2005, p. 6.

Burnar, Ion. *La Cenaclul Scriitorilor... cu Laurențiu Ulici*. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1056, 22 mart. 2005, p. 5.

Burnar, Ion. *La Cenaclul Scriitorilor, „Nuntă” la sfârșit de stagiune* : lada de zestre. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1438, 20 iun. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *La ultima întâlnire cenaclieră...* Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1288, 20 dec. 2005, p. 6.

Burnar, Ion. *Lecturi poetice și lansări de carte la Cenaclul Scriitorilor*. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2612, 24 apr.2010, p. 7.

Burnar, Ion. *Literatura nu moare, deci nu se predă!* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2135, 27-28 sept. 2008, p. 7.

Burnar, Ion. *„Limba română și cultivarea ei în preocupările Astrei”*, de Teodor Ardelean. Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2360, 27 iun. 2009, p. 7.

Burnar, Ion. *Maramureșeni la Serbările Astrei*. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 927, 19 oct. 2004, p. 5.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Burnar, Ion. *Performanțele în cultură încep din anii de școală* : reportaj în ritm impus. Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2261, 28 febr.-1 mart. 2009, p. 7.

Burnar, Ion. *Ploaie de cărți și literați din Satu Mare, Sălaj, Baia Mare, Vișeu de Sus* : evenimentele culturale ale săptămânii. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1362, 21 mart. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *Premiile UR, filiala Cluj cu maramureșeni.* Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2665, 26 iun. 2010, p. 7.

Burnar, Ion. *Prezentări de carte la Teatrul Național cu protagoniști maramureșeni.* Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1126, 14 iun. 2005, p. 6.

Burnar, Ion. *Publicații diverse în conținut, dar asemănătoare în spirit* : „Citadela”, „Lumina Creștinismului”. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2719, 28 aug. 2010, p. 7.

Burnar, Ion. *Rachel Hausfater-Douieb, în Baia Mare.* Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2486, 21 nov. 2009, p. 7.

Burnar, Ion. *Teofanii în versuri și basme cu zâne* : [recenzie la vol. Noi basme cu zâne. București : Universal Dalsi, 2006]. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1503, 5 sept. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *Trei cărți, trei genuri literare* : poezie, proză, teatru. Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 1909, 5-6 ian. 2008, p. 10.

Burnar, Ion. *Trei cărți, trei poetese, toate cu... trei nume*: Angela Miclea Mureșan, Betty Kirchmajer-Donca, Doina Petrulescu-Anton : vitrina editorială. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1444, 27 iun. 2006, p. 5.

Burnar, Ion. *Un regal de proză la Cenaclul Scriitorilor.* Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2243, 7-8 febr. 2009, p. 7.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Burnar, Ion. *Următoarea ședință a cenaclului* : 31 martie. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1667, 20 mart. 2007, p. 5.

Burnar, Ion. *Vitrina cu cărți.* Informația zilei de Maramureș, 9, nr. 2492, 28 nov. 2009, p. 7.

Cărțile Anului 2008. Nord Literar (Baia Mare), 7, nr. 10 (77), oct. 2009, p. 2.

Ciascai, Grigore. *Cele mai bune volume apărute anul trecut, premiate la „Cărțile Anului”.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2136, 29 sept. 2008, p. 20.

Ciascai, Grigore. *Cenaclul Scriitorilor își reia oficial activitatea.* Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2847, 29 ian. 2011, p. 7.

Ciascai, Grigore. *Florica Bud este noul președinte al Cenaclului Scriitorilor* : funcția a rămas vacantă după decesul poetului Ion Burnar. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2836, 17 ian. 2011, p. 16.

Constantin, Ș. *În căutarea rădăcinilor.* Realitatea evreiască (București), 49, nr. 235, 11-31 iul. 2005, p. 9.

Cozmuța, Augustin. *Sărutul de rouă.* Graiul Maramureșului, 10, nr. 2639, 10 dec. 1998, p. 2.

Danciu, Emil. *Zilele orașului Seini - mai modeste ca altădată.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6486, 11 iul. 2011, p. 3.

Donca, Ion. *„Tropotesc de mândrie și chiuu”* : despre „Cartea Doamnei Betty“. Graiul Maramureșului, 12, nr. 3073, 13-14 mai 2000, p. 3; Graiul Maramureșului, 16, nr. 4216, 14-15 febr. 2004, p. 3.

Dragoș, Gelu. *„Cărțile anului” la manifestarea „Sărbătoarea castanelor” 2011.* Necenzurat, 26 sept. 2011.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Dragoș, Ioan. *O după-amiază pentru proză scurtă.* Graiul Maramureșului, 24, nr. 6671, 15 febr. 2012, p. 5.

„*Drumul de fum*”, lansat la *Uniunea Scriitorilor*. România liberă (București), nr. 4672, 22 iul. 2005, p. 7.

Dulf, Oana. *Câștigătorii premiilor „Cărțile Anului 2007”.* Glasul Maramureșului, 12, nr. 3493, 30 sept. 2008, p. 2.

Dulf, Oana. *Claudiu Petria sau poezia între livresc și bulevardier:* cronică unei ședințe de cenaclu. Glasul Maramureșului, 11, nr. 3031, 24 mart. 2007, p. 7.

Dulf, Oana. *Cronică de cenaclu.* Glasul Maramureșului, 11, nr. 2977, 20 ian. 2007, p. 6.

Dulf, Oana. *Cultură... pe bani mărunți :* bugetul subțire pune din nou piedici membrilor Cenaclului Scriitorilor din Maramureș, întruniți în prima ședință din stagiunea 2008-2009. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3491, 27 sept. 2008, p. 7.

Dulf, Oana. *Elevi talentați din Poienile de sub Munte, în vizită la Cenaclul Scriitorilor.* Glasul Maramureșului, 12, nr. 3513, 23 oct. 2008, p. 15.

Dulf, Oana. „*Iubiri mărturisite*” (II) : Betty Kirchmajer-Donca la al 13-lea volum. Glasul Maramureșului, 13, nr. 3585, 24 ian. 2009, p. 9.

Dulf, Oana. *Metamorfoza literaturii francezești în literatura română :* Betty Kirchmajer-Donca propune : [lansarea volumelor „*Clepsidre*” - poezii și două volume traduse din limba franceză „*Lacrimile asasinului*” de Anne-Laura Bondoux și „*Sobibor*” de Jean Molla]. Glasul Maramureșului, 11, nr. 3257, 18 dec. 2007, p. 4.

Dulf, Oana. *Victor Tecar și „Visul ca speranță”.* Glasul Maramureșului, 11, nr. 3019, 10 mart. 2007, p. 5.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Ghenceanu, Vasile Radu. *Cartea doamnei Betty.* Graiul Maramureșului, 12, nr. 3015, 4-5 mart. 2000, p. 3.

Ghenceanu, Vasile Radu. *Însemnări despre Cartea Doamnei Betty* : [Sărutul de rouă]. Graiul Maramureșului, 12, nr. 3015, 4-5 mart. 2000, p. 3; Școala Maramureșeană, 1, nr. 2, nov. 2002, p. 61.

Ghenceanu, Vasile Radu. *La Seini – Plastică (Ion Donca) și Poezie (Betty Kirchmajer-Donca).* Graiul Maramureșului, 12, nr. 3262, 20 dec. 2000, p. 2.

Ghenceanu, Vasile Radu. *Premiu pentru un elev din Seini.* Graiul Maramureșului, 10, nr. 2604, 31 oct.-1 nov. 1998, p. 9.

Ghenceanu, Vasile Radu. *Sărutul de rouă.* Graiul Maramureșului, 10, nr. 2625, 25 nov. 1998, p. 2.

Gherman, Vasile. *Distracție și voie bună la Zilele Orașului Seini:* în perioada 7-9 iulie. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1455, 10 iul. 2006, p. 6.

Gherman, Vasile. *Liceenii seineni s-au întâlnit cu scriitoarea Elisabeta Kirchmajer-Donca.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2042, 11 iun. 2008, p. 10.

Gherman, Vasile. *Recent în cadrul manifestărilor dedicate lui Eminescu, Elisabeta Kirchmajer a primit diploma de „Cetățean de Onoare” al orașului.* Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1615, 18 ian 2007, p. 4.

Goja, Anca. *Betty Kirchmajer Donca și cele mai recente două volume ale sale.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6467, 18 iun. 2011, p. 6.

Goja, Anca. *Cărți pentru copii nevoiași de 1 Iunie.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6451, 31 mai 2011, p. 2.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Goja, Anca. *Cenaclul Scriitorilor a început un nou an de muncă.* Graiul Maramureşului, 21, nr. 5727, 19 ian. 2009, p. 4.

Goja, Anca. *Cenaclul Scriitorilor din Maramureş şi-a reluat activitatea.* Graiul Maramureşului, 24, nr. 6663, 6 febr. 2012, p. 10.

Goja, Anca. „*Dansul interzis*” - un roman de dragoste emoţionant. Graiul Maramureşului, 21, nr. 6000, 8 dec. 2009, p. 3.

Goja, Anca. *Florica Bud, noul preşedinte al Cenaclului scriitorilor maramureşeni.* Graiul Maramureşului, 23, nr. 6337, 17 ian. 2011, p. 9.

Goja, Anca. *Intelectuala „aproape europeană” din Seini : Betty Kirchmajer-Donca.* Graiul Maramureşului, 18, nr. 5088, 12 dec. 2006, p. 10.

Goja, Anca. *Interferenţe vizuale româno-franceze.* Graiul Maramureşului, 20, nr. 5585, 30 iul. 2008, p. 11.

Goja, Anca. *Înghesuială mare la cea mai recentă întrunire a Cenaclului.* Graiul Maramureşului, 23, nr. 6492, 18 iul. 2011, p. 2.

Goja, Anca. *Jubileu trist la Miercurea de poezie.* Graiul Maramureşului, 23, nr. 6580, 28 oct. 2011, p. 3.

Goja, Anca. „*Nord Literar*”, un nou număr. Graiul Maramureşului, 24, nr. 6666, 9 febr. 2012, p. 12.

Goja, Anca. *O lansare de carte la care Teodor Ardelean nu a fost moderator.* Graiul Maramureşului, 21, nr. 5851, 16 iun. 2009, p. 5.

Goja, Anca. *Poeta Betty Kirchmajer Donca, premiată la Satu Mare.* Graiul Maramureşului, 23, nr. 6402, 2 apr. 2011, p. 6.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Goja, Anca. *Poetul Vasile Dan Marchiș, aniversat la Cenaclul Scriitorilor.* Graiul Maramureșului, 21, nr. 5958, 20 oct. 2009, p. 2.

Goja, Anca. *Poezii maramureșeni au adus un omagiu femeii.* Graiul Maramureșului, 24, nr. 6691, 9 mart. 2012, p. 8.

Goja, Anca. *Prezențe maramureșene în revista „Citadela”.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6348, 29 ian. 2011, p. 6.

Goja, Anca. *Sărbătoarea poeziei la Teatrul Municipal.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6402, 2 apr. 2011, p. 6.

Goja, Anca. *Scriitorii maramureșeni, „legați de glie” din cauza sărăciei.* Graiul Maramureșului, 20, nr. 5638, 30 sept. 2008, p. 10.

Goja, Anca. *Tradiția literară a Cicârlăului a mai crescut cu un succes.* Graiul Maramureșului, 22, nr. 6299, 30 nov. 2010, p. 1, 6.

Goja, Anca. *Vasile Radu Ghenceanu trăiește încă în amintirea celor care l-au iubit.* Graiul Maramureșului, 21, nr. 5827, 19 mai 2009, p. 3.

Goja, Nicolae. *Constituirea Departamentului Maramureș al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România : Gheorghe Pârja a fost ales coordonator de departament.* Graiul Maramureșului, 21, nr. 5975, 9 nov. 2009, p. 2.

Ignat, Dragomir. *Betty Kirchmajer-Donca – o poetă a inefabilului.* Glasul Maramureșului, 10, nr. 2746, 15 apr. 2006, p. 5.

Ignat, Dragomir. *Incredibil - și poezii mor uneori.* Glasul Maramureșului, 14, nr. 4116, 22 oct. 2010, p. 2.

Ignat, Dragomir. *Trei reviste de cultură: „Citadela”, „Familia Română”, „Academia OJT”.* Glasul Maramureșului, 14, nr. 4069, 28 aug. 2010, p. 4.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Ilea, Marian. *Cenaclul Scriitorilor din Maramureș*. Informația zilei de Maramureș, 11, nr. 3199, 28 mart. 2012, p. 16.

Ionășanu, Sorana. *Clujul și-a premiat scriitorii cu diplome și plicuri cu bani*. Gazeta de Cluj

Junea, Stelian. *La Cenaclul Scriitorilor – un leu și o leoaică, la 60 de ani*. Graiul Maramureșului, 14, nr. 3783, 10 sept. 2002, p. 5.

Jurcă, Ștefan. *Drumul de fum* : [recenzie]. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1390, 22 apr. 2006, p. 4.

Manifestare Eminescu la Seini. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4824, 4-5 febr. 2006, p. 5.

Manifestare Eminescu la Seini. Graiul Maramureșului. 18, nr. 4824, 4-5 febr. 2006, p. 5.

Maxim, Victor. *Scriitorii din Maramureș cer să fie recunoscuți ca grup*. Graiul Maramureșului, 21, nr. 5933, 19-20 sept. 2009, p. 1, 3.

Mihai, Ion M. *Noua casă a Cenaclului scriitorilor din Baia Mare*. Nord Literar, 2, nr. 2, febr. 2004, p. 14.

Naghiu, Adela. *Betty Kirchmajer-Donca – un scriitor bivalent*. eStrada, 2, nr. 5 (22), 28 ian.-2 febr. 2007, p. 8.

Naghiu, Adela. *Duetul de la început de an* : Cenaclul Scriitorilor, la prima întâlnire din an. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2692, 11 febr. 2006, p. 4.

Pârja, Gheorghe. *Premiile filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România*. Graiul Maramureșului, 22, nr. 6161, 22 iun. 2010, p. 3.

Peter, Gheorghe. *Un volum de studii și articole cu valoare documentară* : [Astra ieri și azi, vol. 3]. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4719, 30 sept. 2005, p. 3.

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Pop, Gheorghe. *Astriști maramureșeni participanți la cea de-a 100-a Adunare Generală a ASTREI* : (Dej, 16-19 septembrie 2004). Graiul Maramureșului, 16, nr. 4424, 16-17 oct. 2004, p. 4.

Premiile acordate pentru „Cărțile Anului” [2007]. Nord Literar (Baia Mare), 6, nr. 10 (65), oct. 2008, p. 2.

Premiile Filialei Cluj a USR pe anul 2009. Apostrof (Cluj-Napoca), 21, nr. 6 (241), 2010.

Premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România pentru cărți apărute în 2009. Nord Literar (Baia Mare), 8, nr. 6 (85), iun. 2010, p. 2.

Robea, Monica. *Întâlnire colegială la un debut.* Tribuna învățământului (București), nr. 478, 23 mart. 1999, p. 2.

Săbăciag, Lavinia. *Muzică și voie bună la Seini* : sărbătoarea orașului a ajuns la a X-a ediție. Glasul Maramureșului, 11, nr. 3124, 16 iul. 2007, p. 2.

Skorka, Dan. *Întâlnire literară la Grupul Școlar Agricol* : întâmplări școlare seinene. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5544, 12 iun. 2008, p. 7.

Skorka, Dan. *Reputat dascăl în slujba neamului : in memoriam Mihai Bălaj.* Graiul Maramureșului, 20, nr. 5512, 6 mai 2008, p. 11.

Skorka, Dan. *„Suflet răvășit” un nou roman și o nouă scriitoare seineană.* Graiul Maramureșului, 24, nr. 6641, 11 ian. 2012, p. 3.

Skorka, Dan ; Danciu, Emil. *Zilele orașului Seini – de fiecare dată surprinzătoare.* Graiul Maramureșului, 20, nr. 5571, 14 iul. 2008, p. 8.

Skorka, Dan ; Danciu, Emil. *„Zilele Orașului Seini” – la ediție aniversară.* Graiul Maramureșului, 19, nr. 5265, 16 iul. 2005, p. 8.

Șerban, Geo. *Lansare de carte la București* : [Drumul de fum]. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4684, 20-21 aug. 2005, p. 5.

D. DIN REFERINȚELE CRITICE DESPRE AUTOR ȘI OPERĂ

„Am în memorie un crâmpei dintr-un poem de Betty Kirchmajer-Donca, din volumul „Sărutul de rouă”. Iată-l: „Sărută-mă și spune-mi / Visul și împlinirea / Sunt aici”. Este emblematic pentru modul în care poeta surprinde în forme lirice o realitate cotidiană, în care toți tânjim după stropul binecuvântat al dragostei.

Sărutul este forma primară a arderii. Este crezul că „Focul din soare va arde iubirea / Adunată în șiruri / De apă / Printre oasele mâinii, c-un sărut”. Sărutul îmbracă forme ludice, „Sărută-mă pe frunte / Să cresc!” El precede „Jurăminte / Niciodată rostite / Câte iubiri îngropate în betonul / Unui peron!” Poemele din acest volum de debut târziu se circumscriu în cvasitotalitatea iubirii. Prin ea, poeta se roagă, „Plouă-mă cu mirifica rouă / A ierbii pure de dimineață”, sau „Ninge-mă iar cu fulgi țesuți / În năframa cea sfântă...” Setea de iubire ia forme insașiabile: „Să ne iubim iubito, / Când fulgii n-or să doarmă / Să ne iubim, iubito / Când fulgi n-or dormi / Și-n suflet și dincolo / Când iarna va fi iarnă / Să ne iubim când iarna va fi-n noi / Să ne iubim o viață tu iubito, / Și fulgii or să cadă peste noi”. Când părăsește domeniul erosului, poemul capătă forme gnomice, ca în Abecedarul vieții, unde înșiruire ia contur existențial. „Amor / Beatitudine / Credință / Descoperire...și / Existență / Frământare / Geamăt în / Hohot și / Justiția / Kafkiană / Lupta împotriva / Morții...”. Peisajele din copilărie degajă o duioșie ușor melancolică în care poeta se caută. „În seri de decembrie / Albe / Cu cămărilor mamei / Inundate / De aroma cozonacilor / Ce-mi umflau nările / De copil”. Influențe blagiene, cu lumina ce „desparte o noapte de alta” sunt detectabile în poemul „**Prea multă lumină**”. Scrise de-a lungul unui sfert de veac, 1972-1997, poemele volumului dovedesc unitate și, așa cum

Betty Kirchmajer-Donca - 70

observă redactorul de carte, poetul **Vasile Radu Ghenceanu**, au sunetul propriu, care le certifică originalitatea. Volumul „**Firul Ariadnei**” este mai împlinit sub raportul construcției textului.

Pentru iubitorii de poezie, autoarea oferă adevărate bijuterii lirice, care, cu certitudine, răspund celor mai rafinate exigențe”.

(**Ignat, Dragomir.** *Betty Kirchmajer-Donca – o poetă a inefabilului.* Glasul Maramureșului, 10, nr. 2746, 15 apr. 2006, p. 5.)

„Despre profesoara Betty Kirchmajer-Donca, membră a Cenaclului Scriitorilor din Maramureș, am mai dat cu pixul când i-au fost comentate versurile și prozele adunate în cărți. Dar doamna Betty este și traducătoare reductabilă. Mai ales din literatura franceză. Nu demult a tradus „Drumul de fum”, de Rachel Hausfater, carte editată cu sprijinul Ministerului Francez al Afacerilor Externe și al Ambasadei Franței în România. Ceea ce spune ceva! Noua Traducere a basmelor Contesei de Segur se încadrează în categoria cărților transpuse în românește, cu respectul față de textul original, dar și cu adaptarea riguroasă la echivalențele limbii române.

Cartea a apărut la Editura Universal Dalsi din București și conține două mari povești (basmе): „Povestea lui Blondine, a Căprioarei și a Motanului Frumos” și „Micul Henri”. Basmе care se citesc cu plăcere, autoarea franceză de origine rusă, fiică a Contelui Rostopcin, fiind considerată printre cele mai apreciate povestitoare ale secolului XIX, așa cum au fost și considerați Frații Grimm, Charles Perault sau la noi Ion Creangă, Petre Ispirescu sau Petre Dulfu.

(**Burnar, Ion.** *Teofanii în versuri și basme cu zîne.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1503, 5 sept. 2006, p. 5.)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

„Dascălul de la țară trebuie să fie un om modest în mijlocul unui lan de porumb – iată o lecție pe care ne-o predă nouă, tuturor, profesoara Betty Kirchmajer-Donca din Seini. Ocupînd concomitent funcțiile de președinte de Cruce Roșie și președinte al subfilialei Societății de cultură română Astra din Seini, Betty Kirchmajer-Donca este o scriitoare prolifică, doar joi, 7 decembrie lansîndu-și, concomitent, trei cărți. Este vorba de volumul de versuri „Poeme”, apărut la Editura Proema, de romanul „Iubiri mărturisite”, publicat la Editura Universității de Nord și de traducerea din limba franceză a cărții „Noi basme cu zîne” de Contesa de Segur, apărută la Editura Universal Dalsi din București. „Trebuie să vedem în ea aspirația spre un alt standard al dascălului”, a opinat Augustin Cozmuța, redactorul-șef al „Graiului”, continuînd: „, Mai ales prin traducerile pe care le promovează, Betty Kirchmajer-Donca devine aproape europeană. Ea reprezintă un stimulent pentru ceilalți intelectuali cu privire la felul în care ne putem exprima în cultură și prin cultură”.

Dacă traducerile sale au fost apreciate extrem de pozitiv, la fel s-a întîmplat și cu poezia sa, despre care scriitorul Victor Iancu a observat că „respiră marile creații ale literaturii universale”, iar despre romanul său, Teodor Ardelean, directorul instituției care găzduiește evenimentul – Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” – a spus că este în mare parte confesiv. La lansarea de carte a participat și primarul Seiniului, Zamfir Adoreanu, care a dat, în premieră două vești: una, și cea mai importantă, că în ultima ședință de Consiliu Local s-a hotărît ca Betty Kirchmajer-Donca să primească titlul de cetățean de onoare al orașului pentru „deosebita activitate culturală și profesională, iar a doua, că în viitor se va încerca sprijinirea financiară a publicării celorlalte manuscrise ale sale. Evenimentul a avut un puternic iz sărbătoresc, datorită miniconcertului de colinde dat de grupul vocal „Seinelul” al elevilor de la Școala nr. 1 din localitate. Despre carte și autoare au mai vorbit: Dumitru Fânățeanu, Toma G. Rocneanu, Vasile Donca, fratele autoarei, prof. univ. dr. Gheorghe Pop, Viorica Găinariu, Ion Burnar și Pamfil Bilțiu”.

(Goja, Anca. *Intelectuala „aproape europeană” din Seini. Graiul Maramureșului*, 18, nr. 5088, 12 dec. 2006, p. 10.)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

„Iubiri mărturisite”, volumul II, apărută la Editura Proema, este a treisprezecea carte a prozatoarei, „una dintre cele mai prolifiche scriitoare din Maramureș, care cunoaște arta cuvântului, știe cum să strunească emoția”, consideră Ion Burnar.

Cartea a fost comentată atent de dr. Teodor Ardelean, într-un format de laudatio. Acesta apreciază că volumul este frumos, că a apărut în condiții tipografice bune, e însoțită de tot ceea ce trebuie pentru a o parcurge cu ușurință. Volumul cuprinde la final minicaiet biobibliografic, ultima copertă prezintă un înscris în scop de pecete semnat de Adela Naghiu, are o casetă tehnică ce cuprinde tot ceea ce e necesar, cartea fiind „expresia unei prozatoare care a reușit o construcție epică de excepție”.

„Acest roman este un frumos buchet de iubiri inteligent mărturisite. Titlul poate să te ducă spre ideea unei sintagme banale, pe când la modă sunt titlurile derutante, bombastice sau, pur și simplu abstracte, aiurea, absurde. Titlul simplu „iubiri mărturisite”, sugerează o împlinire. Autoarea vine în față cu o construcție de roman în care își evidențiază talentul său de artă combinatorică între ceea ce înseamnă în noi livrescul și imaginativul”, consideră dr. Teodor Ardelean”.

(Dulf, Oana. „Iubiri mărturisite (II)” : Betty Kirchmajer-Donca la al 3-lea volum. Glasul Maramureșului, 13, nr. 3585, 24 ian. 2009, p. 9.)

„Despre felul în care profesoara Betty Kirchmajer-Donca, din Seini, știe să transpună textul în limba română, poetul Ion Burnar opina: „Convingătoare, ca și cum ar scrie în limba eminesciană. Știe să sublinieze și să accentueze „perlele poetice ale autoarei”. Iar dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene, regăsea în roman „superbii de limbă în limba română”. Dacă Ion Burnar o aseamănă pe Rachel Hausfater-Douieb cu Herta Müller, regăsind în textele lor „aceleași sechele, aceleași suferințe enor-

Betty Kirchmajer-Donca - 70

me”, în schimb poetul Gheorghe Pârja, redactorul șef al „Graiului”, a mărturisit că i-a plăcut cartea „extraordinar de mult” din pricina îmbinării narațiunii directe cu „oaze de meditație”.

De asemenea, Pârja a profitat de eveniment pentru a sublinia necesitatea „ieșirii în lume” a scriitorilor maramureșeni, a traducerii lor în cât mai multe limbi. În final, Betty Kirchmajer-Donca a dezvăluit că autoarea are un bunic român, din Sighetu Marmăției, iar ea s-a hotărât să traducă două romane semnate de Rachel Hausfater-Douieb, „Dansul interzis” și „Drumul de fum”, după ce a găsit în texte referiri la România. La lansarea de carte a luat parte și primarul Seiniului, Zamfir Adoreanu, dat fiind faptul că Betty Kirchmajer-Donca este cetățean de onoare al acestui oraș.

Evenimentul a avut parte de o atmosferă deosebită datorită colindelor interpretate cu gingășie de membrii corului „Seinelul”, condus de prof. Mircea Patovan.

(Goja, Anca. „*Dansul interzis*” – un roman de dragoste emoționant. Graiul Maramureșului, 21, nr. 6000, 8 dec. 2009, p. 3.)

E. ICONOGRAFIE

În: Temian, Laura ; Brezovszki, Ana-Maria ; Marinescu, Otilia. Autori maramureșeni : dicționar biobibliografic. Baia Mare : Umbria, 2000, p. 324.

Glasul Maramureșului, 6, nr. 1586, 22 iun. 2002, p. 2.

Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 915, 5 oct. 2004, p. 5.

Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1080, 19 apr. 2005, p. 6.

Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1168, 2 aug. 2005, p. 6.

Graiul Maramureșului, 17, nr. 4684, 20-21 aug. 2005, p. 5.

Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1473, 1 aug. 2006, p. 5.

Graiul Maramureșului, 18, nr. 5088, 12 dec. 2006, p. 10.

Citadela (Satu Mare), 4, nr. 5-6-7-8 (27-28-29-30), mai-iun.-iul.-aug. 2010, p. 51.

Graiul Maramureșului, 22, nr. 6161, 22 iun. 2010, p. 3.

Citadela (Satu Mare), 5, nr. 1 (31), ian. 2011, p. 14.

Graiul Maramureșului, 23, nr. 6378, 5 mart. 2011, p. 9.

Graiul Maramureșului, 23, nr. 6402, 2 apr. 2011, p. 6.

În: Crăciun, Boris ; Crăciun-Costin, Daniela. Dicționarul scriitorilor români de azi. Iași : Porțile Orientului, 2011, p. 185.

PAGINI DE ALBUM

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Mama și tata (Elisabeta și Vasile Donca)

Mama Elisabeta (la mijloc), bunicii Rozalia și Vasile Donca, fratele Vasile și Ștefan

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Împreună cu familia, la vârsta de un an

Mama și nepotul Sandu, pe treptele vechii case

Betty Kirchmajer-Donca - 70

În tinerețe, lângă dragii mei frați Ștefan și Vasile

Cu mama, fratele Vasile și soțul
(o fi dulce mustul?!)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

În casa părintească, cu cea mai dragă ființă: mama

Nepoatele Ingrid și Kriszta (2011)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Nepotul Alfred și nepoata Charlotte-Minela

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu un grup de turiști (Murmansk, 1986)

În fața Muzeului Monet din Franța

Betty Kirchmajer-Donca - 70

„Contesa din Seini” lângă Contesa de Sévigné (Franța 1999)

Cu soțul în curtea casei

Betty Kirchmajer-Donca - 70

În grădina lui Monet (Franța, 1998)

Depunere de flori la Monumentul din Silenrieux-Belgia
(în stânga primarul orașului respectiv)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu soțul în Turnul Eiffel (Paris, 1991)

Întâlnirea cu foștii colegi
de la Liceul „Mihai Eminescu” din Satu Mare

Betty Kirchmajer-Donca - 70

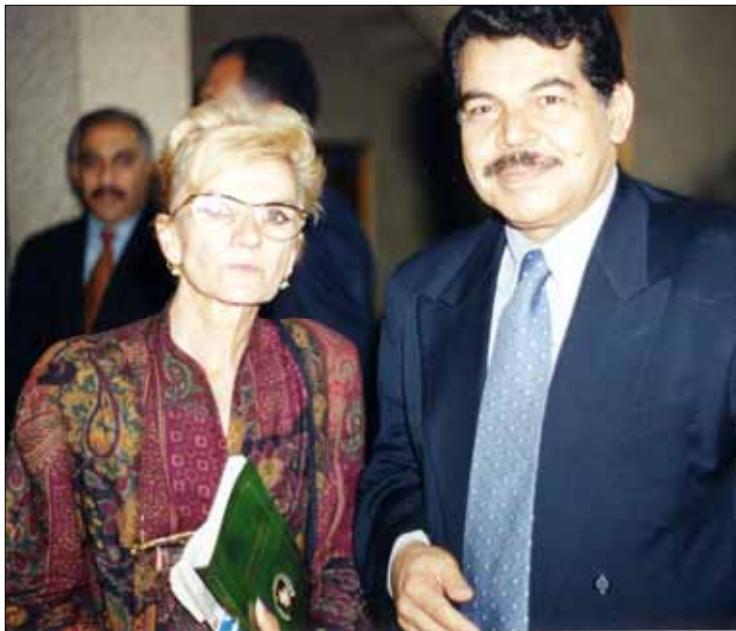

Una dintre promoțiile d-lui prof. univ.
dr. Gheorghe Pop

Moderatoare la Universitatea de Nord Baia Mare,
lângă prof. univ. dr. Pop Gheorghe

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu Saad Hamid Majid, ambasadorul Republicii Irak în
România, la lansarea cărții
Saddam Hussein, povestea unui popor

Alături de dr. Teodor Ardelean la Bookfest București,
cu ocazia lansării romanului **Drumul de fum**

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Lângă prieteni dragi: Monica Robea (redactor la *Tribuna Învățămintului*) și prof. dr. Ion Cruceanu, la lansarea volumului **Noi basme cu zâne** de Contesa de Ségur

Prezentarea cărții **Noi basme cu zâne** de Contesa de Ségur la Muzeul Național Cotroceni, de către Carmen Dobre și d-na Marian Maria

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu Adriana Codreanu la prezentarea traducerii **Noi basme cu zâne**, în fața standului editurii la care a apărut cartea (Bookfest-București, 2006)

Lansarea romanului **Drumul de fum** la Casa Scriitorilor din București, între Rachel Hausfater și Iudith Oriol de la Ambasada Franței

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Alături de scriitoarea parisiană Rachel Hausfater

În Sala Cenaclului Scriitorilor, cu criticul literar
Ion M. Mihai

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Lângă Geo Șerban și editorul Marian Maria

Cu criticul literar Geo Șerban la Casa Scriitorilor
din București

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu celebrul grafician Ion Donca, ilustratorul cărților autoarei, în fața Universității din București

O „leoaică” la ceas aniversar, lângă Aug. Cozmuța și Dumitru Iuga, la Cenaclul Scriitorilor din Baia Mare

Betty Kirchmajer-Donca - 70

La o ședință de cenaclu

Cu soțul și prof. univ. dr. Gheorghe Pop, la lansarea traducerilor **Lacrimile asasinului** și **Sobibor**, precum și a volumului de poezii **Clepsidre** (2007)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Înmânare de diplomă oferită de Asociația Scriitorilor din Baia Mare: dr. Teodor Ardelean, Săluc Horvat, V.R. Ghenceanu și Aug. Cozmuța (2007)

Lângă Zamfir Adoreanu (primarul orașului Seini), Ion Burnar, dr. Teodor Ardelean și prof. univ. dr. Victor Iancu la lansarea volumului *Clepsidre* (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2007)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

La Conferința Națională a Scriitorilor, cu N. Manolescu, I. Burnar, Gh. Pârja, Alexa Gavril Bârle și Livius Ciocârlie

Lansarea volumului *Firul Ariadnei* (2002)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Ședință aniversară de cenaclu, alături de Săluc Horvat și regretatul V.R. Ghenceanu

Lansarea romanului ***Tubiri mărturisite***, cu Adela Naghiu, I. Burnar, Săluc Horvat și dr. T. Ardelean în prezidiu (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, 2009)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Manifestarea „Miercurea de poezie”
(Teatrul Municipal Baia Mare, 2011)

Lângă Ioan Marchiș, la Tabăra de literatură de la
Ocoliș (2011)

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu Virginia Paraschiv, la Tabăra de literatură de la Ocoliș (2011)

Fiica Elisabeta Claudia și fiul Francisc

Betty Kirchmajer-Donca - 70

Cu Florica Bud și Virginia Paraschiv la Cenaclul Scriitorilor

La întrunirea cenaclieră

CUPRINS

Elisabeta Kirchmajer Donca, Primarul slovelor seinene / <i>Zamfir Adoreanu Kraiger</i>	5
Sporuri mari într-o mare lucrare de suflet / <i>Dr. Teodor Ardelean</i>	6
*** / <i>Prof. univ. dr. Vasile Bozga</i>	8
Betty Kirchmajer-Donca – „Contesa de Seini” / <i>Florica Bud</i>	9
O regăsire pe calea scrisului / <i>Doina Cetea (Bendorfeanu)</i>	10
Un munte de talent în „contesa de Seini” / <i>Dragomir Ignat</i>	12
Oglinda unui vis / <i>Virginia Paraschiv</i>	14
Betty, triumfiul harului / <i>Gheorghe Pârja</i>	17
Betty Kirchmajer-Donca își exprimă discret, dar convingător, sentimentele și stările care stau la baza creației sale / <i>Dr. Aurel Pop</i>	19
Prezentarea unei doamne : Betty Kirchmajer-Donca / <i>Ioan Es. Pop</i>	22
Betty Kirchmajer Donca – dascăl cu har la ceas aniversar / <i>Prof. Monica Popescu</i>	22
*** / <i>Monica Robea</i>	25
Elisabeta Kirchmajer Donca și Bagheta Magică a Zânei Triumfului / <i>Dan Skorka</i>	26

Betty Kirchmajer-Donca - 70

A. REPERE BIOGRAFICE	30
B. BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ A OPEREI	49
C. REFERINȚE CRITICE DESPRE AUTOR ȘI OPERĂ	77
D. DIN REFERINȚELE CRITICE DESPRE AUTOR ȘI OPERĂ	89
E. ICONOGRAFIE	94
PAGINI DE ALBUM	95